

Историјски институт Београд
Institute of History Belgrade

Музеј на отвореном „Старо Село“ Сирогојно
Open-Air Museum "Old Village" Sirogojno

Међународни научни скуп
International Scientific Conference

СЕЛО БАЛКАНА.
КОНТИНУИТЕТИ И ПРОМЕНЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ
THE BALKAN VILLAGE.
CONTINUITIES AND CHANGES THROUGH HISTORY

апстракти / abstract proceedings

10 – 11. јун 2016, Сирогојно, Република Србија
10th – 11th June 2016, Sirogojno, Republic of Serbia

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Академик Драгољуб Р. Живојиновић

Др Срђан Рудић

Бранко Благојевић

Др Недељко В. Радосављевић

Снежана Томић

Др Владета Петровић

Др Никола Крстовић

Др Селим Асланташ

Др Веселка Тончева

Др Миклош Чери

Научни секретар

Др Гордана Гарић Петровић

ORGANIZING COMMITTEE

Academician Dragoljub R. Živojinović

Dr.Sc. Srdjan Rudić

Branko Blagojević

Dr.Sc. Nedeljko V. Radosavljević

Snežana Tomić

Dr.Sc. Vladeta Petrović

Dr.Sc. Nikola Krstović

Dr.Sc. Prof Selim Aslantaş

Dr.Sc. Veselka Tončeva

Dr.Sc. Miklós Cseri

Scientific Secretary

Dr.Sc. Gordana Garić Petrović

Петак, 10. јун 2016, 9.30 сати
Friday, June 10th 2016, 9.30 a.m

ОТВАРАЊЕ СКУПА
OPENING CEREMONY

Поздравне речи:
Welcome Addresses:

Бранко Благојевић, в.д. директор Музеја на отвореном
„Старо село“ у Сирогојну
Branko Blagojević, director of the Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno

Срђан Рудић, директор Историјског института Београд
Srdjan Rudić, director of the Institute of History Belgrade

Недељко В. Радосављевић, председник Организационог одбора
Nedeljko V. Radosavljević, president of the Organizing Committee

Пауза - Break

програм / program

Петак, 10. јун 2016, 10.00 сати
Friday, June 10th 2016, 10.00 a.m

ПРВА СЕДНИЦА – FIRST SESSION

Председавајући: Рајмонд Детрез, Данијел Синани, Александра Вулетић
Chairman: Raymond Detrez, Danijel Sinani, Aleksandra Vuletić

Siegfried GRUBER

VARIATION IN HOUSEHOLD SIZE AND COMPLEXITY IN SERBIAN VILLAGES DURING THE 19TH CENTURY

Зигфрид ГРУБЕР

ПРОМЕНЕ У ВЕЛИЧИНИ ДОМАЋИНСТАВА И СЛОЖЕНОСТИ СРПСКИХ СЕЛА У 19. ВЕКУ

Драгана РАДОЈИЧИЋ

ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ И ПРИВРЕДНА ДЕЛАТНОСТ СЕЛА СЕВЕРОЗАПАДНЕ БОКЕ КОТОРСКЕ У 18. ВЕКУ

Dragana RADOJIČIĆ

SOCIAL ORGANISATION AND ECONOMIC ACTIVITY OF VILLAGES OF NORTH-WESTERN BAY OF KOTOR IN THE 18TH CENTURY

Радомир Ј. ПОПОВИЋ

ПРОСТОРНИ И АРХИТЕКТОНСКИ ПРЕОБРАЖАЈ МАЧВАНСКИХ СЕЛА У 19. ВЕКУ

Radomir J. POPOVIĆ

SPATIAL AND ARCHITECTURAL TRANSFORMATION OF MAČVA VILLAGES IN THE 19TH CENTURY

Никола КРСТОВИЋ

СЕЛО И ПИТАЊЕ САВРЕМЕНОСТИ

Nikola KRSTOVIĆ

VILLAGE AND THE ISSUE OF MODERNITY

Владета ПЕТРОВИЋ

ГРАДСКО СТАНОВНИШТВО И ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА У СРЕДЊОВЕКОВНОЈ СРБИЈИ

Vladeta PETROVIĆ

URBAN POPULATION AND AGRICULTURAL PRODUCTION IN MEDIEVAL SERBIA

Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ

ПРОМЕНЕ И КОНТИНУИТЕТ У ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ УЖИЧКОГ КРАЈА (1830 – 1867)

Bojana MILJKOVIĆ KATIĆ

CHANGES AND CONTINUITY IN AGRICULTURAL PRODUCTION OF THE UŽICE AREA (1830–1867)

Дискусија - Discussion

Пауза – Break

Петак, 10. јун 2016, 12.30 сати
Friday, June 10th 2016, 12.30 a.m

ДРУГА СЕДНИЦА – SECOND SESSION

Председавајући: Михаи Радан, Драгана Радојичић, Радомир Ј. Поповић
Chairman: Mihai Radan, Dragana Radojičić, Radomir J. Popović

Raymond DETREZ

WHAT'S IN A NAME? ETHNICITY HISTORICALLY CONTEXTUALIZED

Рајмонд ДЕТРЕЗ

ШТА СЕ НАЛАЗИ У ИМЕНУ? ИСТОРИЈСКИ КОНТЕКСТУАЛИЗОВАН ЕТНИЦИТЕТ

Синиша МИШИЋ

СЕЛО И ЖУПА У СРЕДЊОВЕКОВНОЈ СРБИЈИ

Siniša MIŠIĆ

VILLAGE AND ŽUPA IN MEDIEVAL SERBIA

Душица ЖИВКОВИЋ

УПОТРЕБА КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОСТИ

ЛОКАЛНЕ СЕОСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Dušica ŽIVKOVIĆ

CULTURAL HERITAGE IN THE FUNCTION OF SUSTAINABILITY
OF THE LOCAL VILLAGE COMMUNITY

Жарко ЛЕКОВИЋ

ПОЛОЖАЈ ЖЕНЕ У СЕЛИМА ДУРМИТОРСКОГ КРАЈА (XVIII-XX ВИЈЕК)

Žarko LEKOVIĆ

POSITION OF A WOMAN IN VILLAGES OF THE DURMITOR AREA (XVIII–XX CENTURIES)

Милина ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ

БЕОГРАДСКО СЕЛО – КОНТИНУИТЕТ И ПРОМЕНЕ

Milina IVANOVIĆ BARIŠIĆ

BELGRADE VILLAGE – CONTINUITY AND CHANGES

Гордан БОЈКОВИЋ

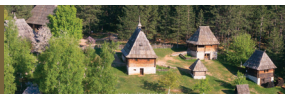
СЕЛА У ЗЕМЉИ БРАНИЧЕВО

Gordan BOJKOVIĆ

VILLAGES IN THE BRANIČEVO LAND

Д и с к у с и ј а - Discussion

Пауза – Break

програм / program

Петак, 10. јун 2016, 16.00 сати
Friday, June 10th 2016, 4.00 p.m

ТРЕЋА СЕДНИЦА – THIRD SESSION

Председавајући: Веселка Тончева, Милош Матић, Миљан Милкић
Chairman: Veselka Toncheva, Miloš Matić, Miljan Milkić

Сузана РАЈИЋ

ПОРЕСКО ОПТЕРЕЋЕЊЕ СРПСКОГ СЕЉАКА НА ИЗМАКУ 19. ВЕКА

Suzana RAJIĆ

TAX BURDEN ON THE SERBIAN VILLAGE AT THE CLOSE OF THE 19TH CENTURY

Miklós CSERI

THE ROLE OF OPEN AIR MUSEUMS IN SUSTAINING AND OPERATING *IN SITU* FOLK MONUMENTS AND IN DEFINING THEIR NEW FUNCTIONS IN HUNGARY

Миклош ЧЕРИ

УЛОГА МУЗЕЈА НА ОТВОРЕНОМ У ОДРЖАВАЊУ И РАДУ *IN SITU* НАРОДНИХ СПОМЕНИКА
У ДЕФИНИСАЊУ ЊИХОВИХ НОВИХ ФУНКЦИЈА У МАЂАРСКОЈ

Михаи РАДАН

КАРАШЕВСКА НАСЕЉА КРОЗ ВРЕМЕ.

ОД ТВРДОГ КОНЗЕРВАТИВИЗМА ДО НАГЛАШЕНЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈЕ

Mihai RADAN

CARAȘOVA SETTLEMENTS THROUGH TIME.

FROM HARD CONSERVATISM TO PRONOUNCED LIBERALISATION

Александра ВУЛЕТИЋ

**ИНДИВИДУА И КОЛЕКТИВ. УДОВА ЛИЦА И СТРУКТУРНА ДИНАМИКА ПОРОДИЧНИХ
ДОМАЋИНСТАВА У СРПСКОМ СЕОСКОМ ДРУШТВУ 19. ВЕКА**

Aleksandra VULETIĆ

AN INDIVIDUAL AND COMMUNITY. WIDOWED PERSONS AND STRUCTURAL DYNAMICS OF
FAMILY HOUSEHOLDS IN SERBIAN VILLAGE SOCIETY OF THE 19TH CENTURY

Милош МИЛЕНКОВИЋ, Данијел СИНАНИ

**ДА ЛИ МЕЂУНАРОДНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ ШТЕТЕ СРПСКОЈ СЕОСКОЈ КУЛТУРИ? О МИТСКОМ
И РЕАЛНОМ У САВРЕМЕНИМ ДЕБАТАМА О СУДБИНИ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА**

Miloš MILENKOVIĆ, Danijel SINANI

IS INTERNATIONAL INTEGRATION DETRIMENTAL TO SERBIAN VILLAGE CULTURE? ABOUT THE
MYTHICAL AND THE REAL IN CONTEMPORARY DEBATES ABOUT THE DESTINY OF SERBIAN IDENTITY

Ана СТОЛИЋ

**ГРАЂАНКЕ И СЕЉАНКЕ: СТАВОВИ ПРЕДСТАВНИЦА ПОКРЕТА ЗА ЕМАНЦИПАЦИЈУ ЖЕНА
О ЖЕНАМА НА СЕЛУ ПОЧЕТКОМ 20. ВЕКА**

Ana STOLIĆ

**CITY AND VILLAGE WOMEN: ATTITUDES OF REPRESENTATIVES OF THE MOVEMENT FOR THE
EMANCIPATION OF WOMEN TOWARDS VILLAGE WOMEN IN THE EARLY 20TH CENTURY**

Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ

СУЗБИЈАЊЕ ФИЛОКСЕРЕ У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ.

Gordana GARIĆ PETROVIĆ

SUPPRESSION OF PHYLLOXERA IN THE KINGDOM OF SERBIA

Дискусија - Discussion

Петак, 10. јун 2016, 19.00 сати
Friday, June 10th 2016, 7.00 p.m

Отварање изложбе

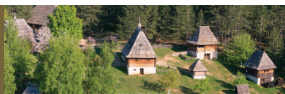
НИТИ ВРЕМЕНА

аутора Љиљане Коковић

Exhibition Opening

THREADS OF TIME

by Ljiljana Koković

програм / program

Субота, 11. јун 2016, 9.00 сати
Saturday, June 11th 2016, 9.00 a.m

ЧЕТВРТА СЕДНИЦА – FOURTH SESSION

Председавајући: Миклош Чери, Љубодраг П. Ристић, Бојана Богдановић
Chairman: Miklós Cseri, Ljubodrag P. Ristić, Bojana Bogdanović

Селим АСЛАНТАШ
БАЛКАНСКО СЕЛО И СЕЉАК У РАДОВИМА ХАЛИЛА ИНАЛЦИКА
Selim ASLANTAŞ
THE BALKAN VILLAGE AND PEASANT IN WORKS OF HALIL İNALCIK

Срђан КАТИЋ
МАРТОЛОСИ У СЕЛИМА СМЕДЕРЕВСКОГ САНЦАКА
Srđan KATIĆ
THE MARTOŁOS IN VILLAGES OF THE SMEDEREVO SANJAK

Миљан МИЛКИЋ
АНГАЖОВАЊЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ НА ПОЉОПРИВРЕДНИМ РАДОВИМА 1914. И 1915. ГОДИНЕ
Miljan MILKIĆ
ENGAGEMENT OF THE SERBIAN ARMY IN AGRICULTURAL WORKS IN 1914 AND 1915

Милош МАТИЋ
ТРАДИЦИОНАЛНО СЕЛО КАО ХАБИТУС МОДЕРНЕ ЕКОНОМИЈЕ
Miloš MATIĆ
TRADITIONAL VILLAGE AS A HABITUS OF MODERN ECONOMY

Снежана ШАПОЊИЋ – АШАНИН
СЕЛО – ГРАД – ЗАЧАРАНИ КРУГ
Snežana ŠAPONJIĆ – AŠANIN
VILLAGE – CITY – VICIOUS CIRCLE

Снежана ТОМИЋ
ТРАДИЦИОНАЛНИ ПРЕХРАМБЕНИ ПРОИЗВОДИ У ЗЛАТИБОРСКИМ СЕЛИМА – ОД ЕЛЕМЕНТАРНОГ ДО ЕКСКЛУЗИВНОГ
Snežana TOMIĆ
TRADITIONAL FOOD PRODUCTS IN ZLATIBOR VILLAGES – FROM ELEMENTARY TO EXCLUSIVE

Дискусија - Discussion

Пауза – Break

Субота, 11. јун 2016, 11.30 сати
Saturday, June 11th 2016, 11.30 a.m

ПЕТА СЕДНИЦА – FIFTH SESSION

Председавајући: Селим Асланташ, Срђан Катић, Душица Живковић
Chairman: Selim Aslantaš, Srdjan Katić, Dušica Živković

Veselka TONČEVA

GORANI VILLAGES IN ALBANIA – CONTINUITY IN TRADITION AND CONTEMPORARY LIFE

Веселка ТОНЧЕВА

ГОРАНСКА СЕЛА У АЛБАНИЈИ – КОНТИНУИТЕТ У ТРАДИЦИЈИ И САВРЕМЕНОМ ЖИВОТУ

Бојана БОГДАНОВИЋ

**КОМЕРЦИЈАЛИЗАЦИЈА ТРАДИЦИЈЕ И ПРОЦЕС ЕМАНЦИПАЦИЈЕ СЕОСКЕ ЖЕНЕ –
пример модне продукције “Сирогојно стил”**

Bojana BOGDANOVIĆ

COMMERCIALISATION OF TRADITION AND EMANCIPATION OF A VILLAGE WOMAN –

An example of *Sirogojno style* fashion production

Ксенија БУЊАК

ТРАДИЦИОНАЛНО СРПСКО СЕЛО – ОД ЕКОЛОГИЈЕ КА ЕКОЛОГИЈИ

Ksenija BUNJAK

TRADITIONAL SERBIAN VILLAGE – FROM ECOLOGY TOWARDS ECOLOGY

Љубодраг П. РИСТИЋ

СЛИКА СРПСКОГ СЕЛА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ 19. ВЕКА

У БЕЛЕШКАМА СТРАНАЦА – САВРЕМЕНИКА

Ljubodrag P. RISTIĆ

PERCEPTION OF THE FIRST HALF OF XIX CENTURY SERBIAN VILLAGE

IN ACCOUNTS OF FOREIGNERS OF THE TIME

Сузана АНТИЋ

ДРУШТВЕНИ И ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ СЕЛА ЗВЕЗДАН У ТИМОЧКОЈ КРАЈИНИ

Suzana ANTIĆ

SOCIAL AND FAMILY LIFE OF THE ZVEZDAN VILLAGE IN TIMOČKA KRAJINA

Недељко В. РАДОСАВЉЕВИЋ

СЕЧА РЕКА, ПРИМЕР ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СЕЛА

Nedeljko V. RADOSAVLJEVIĆ

SEČA REKA, AN EXAMPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A VILLAGE

Дискусија - Discussion

Завршна реч - Conclusion

Dr. Sc. Siegfried GRUBER

(Karl-Franzens-Universität Graz, Austria)

VARIATION IN HOUSEHOLD SIZE AND COMPLEXITY IN SERBIAN VILLAGES DURING THE 19TH CENTURY

The research about household size and complexity in Serbian villages has very often been concentrated on the *zadruga*. Research using quantitative methods has not been popular, although the high number of censuses conducted by the Serbian state prior to WWI provides a lot of material for such research. An in-depth analysis needs microdata – the data on each individual person from the census manuscripts. Such data are available only for 1863 in large numbers, for other census years only for some regions. The published census statistics include the population figure, the number of households, and the number of married men and women. These data can be used to calculate the average size of the rural households and the number of married couples per household. These data show that the household size and complexity of the rural population increased during the second half of the 19th century, despite the widespread belief of the dissolution of the *zadruga*. The spatial pattern of regions with high and low household complexity is more of a mosaic than a clear-cut pattern.

Др Зигфрид ГРУБЕР

(Универзитет Карл Францен, Грац, Аустрија)

ПРОМЕНЕ У ВЕЛИЧИНИ ДОМАЋИНСТАВА И СЛОЖЕНОСТИ СРПСКИХ СЕЛА У 19. ВЕКУ

Истраживања о величини домаћинстава и сложености српских села често су се бавила задругом. Истраживања наслонjena на квантитативне методе нису била популарна иако велики број пописа које је спроводила српска држава пре Првог светског рата дају доста материјала за таква истраживања. Детаљна анализа изискује микроподатке – податке о сваком појединцу из пописних књига. Такви подаци су доступни у великом броју само за 1863. годину. Кад је реч о другим годинама пописа, доступни су само за неке регије. Објављена пописна статистика укључује број становника, број домаћинстава и број ожењених мушкараца и удатих жена. Ти се подаци могу користити за одређивање просечне величине сеоских домаћинстава и броја венчаних парова по домаћинству. Они показују да су се величина домаћинстава и сложеност сеоске популације увећавали током друге половине 19. века, супротно распрострањеном веровању да је дошло до растакања задруге. Просторна шема регија са ниском и високом сложеносту домаћинства пре је мозаичне природе, тј. није сасвим очигледна.

Др Драгана РАДОЈИЧИЋ

(Етнографски институт САНУ)

ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ И ПРИВРЕДНА ДЕЛАТНОСТ СЕЛА СЕВЕРОЗАПАДНЕ БОКЕ КОТОРСКЕ У 18. ВЕКУ

Миграције су вековна судбина овог простора често називаног *врата у свет*. Таложење различитих култура народа који су овде живели допринело је специфичности у свим сегментима живота. У овом раду на основу архивске грађе и литературе дат је приказ друштвене организације руралног становништва ослоњеног на *топаљску комуниџу*, као и основних привредних делатности (пољопривреда, сточарство, воћарство, маслинарство, млинарство, сеоски занати..).

Катастар израђен од стране млетачких власти даје нам драгоцене и веома егзактне податке, не само о некретнинама и њиховим власницима, већ и о броју становништва и то по полу и старосној доби, врсти, величини земљишта, кућама, црквама, млиновима и гумнима. Ратна збивања, миграције, смештај досељеника у нове крајеве, конфигурација тла – красни предео – сиромашан обрадивом земљом и водом, разрушене куће и млинови условили су и развој привреде у сеоским срединама северозападне Боке Которске током 18. века.

Највећи део сеоског становништва заснивао је своју егзистенцију на обради оскудних парцела земље и гајењу стоке, зато су чести били судски спорови око незаконитог присвајања обрадивог земљишта. Становници обалних насеља бавили су се поред земљорадње, воћарством и виноградарством, поморством и рибарством. Сточари и земљорадници који су населили обални појас убрзано се адаптирају у новој средини, те постају вешти поморци и успешни трговци, у новонасталим друштвеним околностима.

Dr. Sc. Dragana RADOJIĆ

(The Institute of Ethnography SASA)

**SOCIAL ORGANISATION AND ECONOMIC ACTIVITY OF VILLAGES
OF NORTH-WESTERN BAY OF KOTOR IN THE 18TH CENTURY**

Migrations are a centuries-long destiny of this region, often dubbed the *door to the world*. The accumulation of different cultures of peoples living in the region created specificities in all segments of life. Based on archival records and literature, the paper gives an overview of the social organisation of the rural population relying on the Topla community (*topaljska komunitad*) and basic economic activities (agriculture, cattle breeding, fruit growing, olive growing, milling, village crafts).

The cadastre made by Venetian authorities offers valuable, highly exact data, not only on real estate and its owners, but also on the number of the population by gender and age, the type and size of land, houses, churches, mills and threshing floors. War events, migrations, the settlement of new-comers into new areas, soil configuration – the karst area poor in arable land and water, shattered houses and mills also led to the economic development of village areas of north-western Bay of Kotor in the 18th century.

The greatest part of the village population based their existence on tilling scarce plots of land and cattle breeding, which is why court disputes about unlawful usurpation of arable land were frequent. The inhabitants of coastal settlements dealt not only with farming, but also with fruit and wine growing, seafaring and fishing. Having settled also the coastal strip, stockbreeders and farmers very quickly adapted to the new environment, and became skilful seafarers and successful tradesmen – in the newly arisen social circumstances.

Др Радомир Ј. ПОПОВИЋ

(Историјски институт Београд)

ПРОСТОРНИ И АРХИТЕКТОНСКИ ПРЕОБРАЖАЈ МАЧВАНСКИХ СЕЛА У 19. ВЕКУ

Просторни и архитектонски преображај мачванских села у 19. веку настао је као последица друштвених и политичких промена које је Србија доживела у том веку, али је имао и одређене специфичности. Наиме, Мачва је јединствена област у Србији у којој је у трећој и четвртој деценији 19. века доследно спроведено ушоравање села. Тиме је овај крај добио савремени урбанистички изглед. Ушоравање села према наређењу кнеза

Милоша започео је његов брат Јеврем Обреновић, намесник Шабачке нахије. Од тридесетих година 19. Века, услед промењених политичких околности, мењали су се путни правци кроз Маčву. Уместо старог турског пута који је од Шапца кроз шуму Китог водио у Босну, прокрчени су нови путеви Лешница–карантин Рача, Шабач–Лозница и Шабач–Богатић–карантин Рача. Јавне грађевине: цркве, школе и сеоске суднице, односно зграде примиритељних судова, грађене су за време Првог српског устанка, а интензивније од тридесетих година 19. века. Цркве и школе грађене су најпре од меког материјала, да би од друге половине века градња јавних грађевина, пре свега школа, спровођена према прописаним плановима и стандардима. Куће и помоћне зграде у домаћинствима до средине 19. века грађене су од дрвета, да би од средине 19. века, пошто су шуме исечене, биле грађене од шепера и цигле.

Dr. Sc. Radomir J. POPOVIĆ

(Institute of History Belgrade)

SPATIAL AND ARCHITECTURAL TRANSFORMATION OF MAČVA VILLAGES IN THE 19TH CENTURY

The spatial and architectural transformation of Mačva villages in the 19th century was the consequence of social and political changes experienced by Serbia in that century, but also displayed certain specificities. Namely, Mačva is a unique area in Serbia where villages were consistently laid out in straight streets in the third and fourth decade of the 19th century. As a result, this area assumed a modern urban appearance. Jevrem Obrenović, ruler of the Šabac nahiye, began to lay villages in straight streets, upon the order of his brother Prince Miloš. Starting from the 1830s, due to changed political circumstances, the roads through Mačva changed as well. Instead of the old Turkish road leading from Šabac through the Kitog forest to Bosnia, new roads were cleared – Lešnica–quarantine Rača, Šabac–Loznica and Šabac–Bogatić–quarantine Rača. Public buildings, churches, schools and village courts, i.e. buildings of reconciliatory (*primiriteljni*) courts, were built at the time of the First Serbian Uprising, and more intensively as of the 1830s. Churches and schools were first made of soft material, but as of the second half of 19th century, the construction of public buildings, primarily schools, was carried out according to prescribed plans and standards. Houses and auxiliary buildings in households until the mid-19th century were built of wood. As of the mid-19th century, since woods were cut down, they were built of wicker and mortar and bricks.

Др Никола КРСТОВИЋ

(Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)

СЕЛО И ПИТАЊЕ САВРЕМЕНОСТИ

Музеј на отвореном „Старо село“ у Сирогојну није село *in situ* само по себи. Ипак, у научном и музејском смислу представља веродостојније сведочанство историјата и развоја села (барем једне регије). Кроз симулакрум музејске поставке, а посебно кроз програме, отвара се питање континуитета и развоја села као насеобине и животних образаца у савременом тренутку. На научној конференцији *Re-Imagining Rurality* на Универзитету Вестминстер у Лондону отворило се питање савремене руралности и урбанизације сеоског простора и живота, као и модела конзумације руралног. Отвара се и питање пројекција центра (урбаног) и периферије (руралног), као и елемената руралности

који су тек урбанизовањем добили своју верификацију: начини органске исхране, зелена и одржива енергија, концепт вегана, одрживе градње и природних материјала...

Кроз студије случаја Музеја на отвореном „Старо село“ у Сирогојну, „Међавника“ на Мокрој Гори и „Краљевих конака“ на Златибору (коначно и самог места Златибора у целини) отвара се питање одрживости села у Србији у свом руралном контексту, као и конзумирања руралности од стране урбаног контекста: да ли село има своју дефинисану позицију у савременом тренутку као аутентична особеност, које су вредности које српско село може данас понудити на националном нивоу, који је значај и утицај села (у пракси) на опште моделе бивствовања и културе становања, да ли облик руралног *habitusa* може понудити савременом човеку нове оквире и задовољити потребе савременог живота и коначно која је разлика између онога што називамо урбаним и руралним животним контекстом?

Dr. Sc. Nikola KRSTOVIĆ

(Open-Air Museum “Staro selo” Sirogojno)

VILLAGE AND THE ISSUE OF MODERNITY

The open-air museum “Staro selo” in Sirogojno is not an *in situ* village *per se*. However, in scientific and museum terms, it is a more authentic testimony to the history and development of the village (at least of one region). Through the simulacrum of the museum exhibition, particularly programmes, the question is opened as to the continuity and development of a village as a settlement and life patterns in the contemporary moment. The issues of contemporary rurality, urbanisation of village space and life, and the model of consumption of the rural opened at the conference Re-Imagining Rurality at Westminster University in London. What also came to the fore is the issue of the projection of the centre (urban) and the periphery (rural), and the elements of rurality that were substantiated only with urbanisation: types of organic diet, green and sustainable energy, the concept of vegans, sustainable construction and natural materials...

Through case studies of the open-air museum “Staro selo” in Sirogojno, “Mećavnik” in Mokra Gora and “Kraljevi konaci” in Zlatibor (and finally Zlatibor in its entirety), a focus is placed on the sustainability of a Serbian village in its rural context and the consumption of rurality by the urban context: does a village have its defined position in the contemporary moment as an authentic feature, what values can a Serbian village offer today at the national level, what is the importance and influence of a village (in practice) on the models of being and the culture of habitation, can the form of rural *habitus* offer to contemporary man new frameworks and satisfy the needs of contemporary life and, finally, what is the difference between what we call the urban and rural life context?

Др Владета ПЕТРОВИЋ

(Историјски институт Београд)

**ГРАДСКО СТАНОВНИШТВО И ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА
У СРЕДЊОВЕКОВНОЈ СРБИЈИ**

Као и у осталим деловима Европе у којима су постојали повољни природни услови, и у Србији је током средњег века пољопривреда представљала основну привредну грану, а земља је представљала основ богатства. У периоду од 13. до 15. века далеко највећи део популације био је ангажован у аграрној производњи. Један њен део је припадао и

градском становништву, које је непосредно или посредно био везан за пољопривреду и аграрно земљиште. Низ писаних извора сведочи о становницима градова као власницима обрадивих површина. Посебан режим, регулисан правним актима, имало је земљиште градских метоха и производи који су са њих стизали на градске тржнице. С друге стране, посредно везани за пољопривреду су били српски трговци и занатлије, који су били ангажовани у преради пољопривредних производа и трговини сировинама и финалним производима земљорадње и сточарства. Компарацијом података различите провенијенције који се односе на српске градове, можемо извести, поред осталог, и закључке о развијености појединих грана пољопривреде, пласману њихових производа на домаћим и страним тржницама, као и потребама српског градског становништва које није задовољавала домаћа производња, већ је био неопходан увоз.

Dr. Sc. Vladeta PETROVIĆ

(Institute of History Belgrade)

URBAN POPULATION AND AGRICULTURAL PRODUCTION IN MEDIEVAL SERBIA

In medieval Serbia – as in other parts of Europe with favourable natural conditions, agriculture was the main economic branch and soil was the basis of wealth. During the 13–15th centuries, the major part of the population was engaged in agrarian production. One its part also belonged to the urban population that was directly or indirectly linked to agriculture and agrarian land. A number of written sources testify to inhabitants of cities as owners of arable surfaces. The land of city metochions and products arriving from them to city markets were legally regulated by a special regime. On the other hand, Serbian tradesmen and craftsmen, engaged in processing of agricultural products and trade in raw materials and final farming and cattle breeding products, were indirectly linked to agriculture. By comparing data of different sources relating to Serbian cities, we may reach, among other things, conclusions about the development of individual branches of agriculture, placement of these products in domestic and foreign markets, and about the needs of the Serbian urban population that were not satisfied by domestic production as imports were necessary.

Др Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ

(Историјски институт Београд)

ПРОМЕНЕ И КОНТИНУИТЕТ У ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ УЖИЧКОГ КРАЈА (1830–1867)

Истраживањем пољопривреде Кнежевине Србије утврђене су значајне структурне и друге промене у периоду до 1867. године, када је извршен последњи привредни попис у Кнежевини. Промене у пољопривреди биле су нарочито видљиве у низинским, претежно земљорадничким областима. Поред тога, утврђено је претходним истраживањима да је и сточарство развијеније у областима развијене земљорадње, па би требало у студији случаја Ужичке нахије/округа утврдити да ли су евентуалне промене у земљорадњи утицале на развој сточарства. Будући да је Ужичка нахија/округ претежно сточарска област, периферна и привредно мање развијена од централних и северних предела Кнежевине, требало би утврдити да ли су и у ком степену промењени начини бављења пољопривредном производњом, културе или сојеви стоке и повећана производња или је пољопривреда остала традиционална, упркос релативно великом временском периоду од око три деценије.

Dr. Sc. Bojana MILKOVIĆ KATIĆ

(Institute of History Belgrade)

**CHANGES AND CONTINUITY IN AGRICULTURAL PRODUCTION
OF THE UŽICE AREA (1830–1867)**

A research into agriculture in the Principality of Serbia determined significant structural and other changes in the period until 1867, when the last economic census was conducted in the Principality. Changes in agriculture were particularly visible in the lowland, generally farming areas. In addition, earlier researches revealed that cattle breeding was also more developed in the areas with developed farming. In the case study of the Užice nahiye/county, it should be determined whether any changes in farming impacted the development of cattle breeding. As the Užice nahiye/county is predominantly a cattle breeding area, lying on the periphery and being economically less developed than central and northern parts of the Principality, it should be ascertained whether and to what extent the methods of agricultural production changed, including culture or cattle breeds, and whether production increased or agriculture remained traditional, despite the relatively long period of around three decades.

Prof. Dr. Sc. Raymond DETREZ

(Catholic University of Leuven, University of Ghent, Belgium)

WHAT'S IN A NAME? ETHNICITY HISTORICALLY CONTEXTUALIZED

Ethnonyms persistently occur in various sources throughout history: in official documents, autobiographical notes, historiography, folksongs and so on. They obviously refer to the ethnic affiliation of an individual or a group. However, what the statement 'I am a Bulgarian, 'I am a Greek', 'I am a Serb' actually means cannot but greatly differ depending on when exactly in history it is pronounced, and by whom, and even to what purpose. There is little doubt that ethnic consciousness in a medieval rural society is of a different nature than ethnic consciousness acquired through socialization in the 20th or 21st-century postmodern society. We may equally assume that ethnic consciousness is related to gender, age, social class, educational level, political maturity and suchlike factors.

In our contribution we attempt to fathom how exactly ethnic consciousness is experienced by villagers, newly immigrated city-dwellers and members of the traditional urban establishment in and around the 19th-century Plovdiv, Bulgaria. The case of Plovdiv is particularly interesting, not only because it is amply documented by Bulgarian and Greek sources, but also because the opposition between the urban and rural experience of ethnic affiliation was reinforced by the Graecization of the city's upper class. The very concept of Graecization needs to be reconsidered as well, since it appears to imply commitment to a religious or "enlightened", rather than an ethnic community.

Проф. др Рајмонд ДЕТРЕЗ

(Католички универзитет у Лувену, Универзитет у Генту, Белгија)

ШТА СЕ НАЛАЗИ У ИМЕНУ? ИСТОРИЈСКИ КОНТЕКСТУАЛИЗОВАН ЕТНИЦИТЕТ

Етними се константно појављују у различитим изворима кроз историју: у званичним документима, аутобиографским списима, историографији, народним песмама итд. Очигледно се односе на етничко порекло појединца или групе. Међутим, право значење исказа „Ја сам Бугарин“, „Ја сам Грк“, „Ја сам Србин“ веома се разликује у зависности од

тога у ком тренутку у историји су изговорени, ко их је изговорио и чак у коју сврху. Нема сумње да је етничка свест средњовековног руралног друштва другачије природе од етничке свести која је стечена у социјализацији постмодерног друштва 20. и 21. века. Можемо такође претпоставити да је етничка свест везана за пол, године, друштвену класу, степен образовања, политичку зрелост и сличне факторе.

У раду настојимо да утврдимо како су тачно етничку свест доживљавали сељани, новопридошли становници градова и чланови традиционалног урбаног насеља у Пловдиву и око Пловдива у Бугарској у 19. веку. Случај Пловдива је нарочито занимљив не само зато што је богато документован у бугарским и грчким изворима, већ и зато што је супротстављеност урбаног и руралног искуства етничке припадности била подстакнута грецизацијом високе градске класе. Потребно је преиспитати и сам концепт грецизације будући да се чини да подразумева посвећеност религијској или „просвећеној“, а не етничкој заједници.

Проф. др Сениша МИШИЋ

(Филозофски факултет Београд)

СЕЛО И ЖУПА У СРЕДЊОВЕКОВНОЈ СРБИЈИ

У средњовековној Србији основна управно–територијална јединица била је жупа. Њу су, како је још Стојан Новаковић уочио, сачињавала сеоска насеља и бар једна тврђава (град). Однос села и жупе је однос целине и њених делова и он је вишезначан. Рад се бави управо испитивањем ових односа у правном и социјалном погледу. Границама унутар жупе и односима насеља у њој. Рад се заснива на архивској и дипломатичкој грађи.

Prof. Dr. Sc. Siniša MIŠIĆ

(Faculty of Philosophy Belgrade)

VILLAGE AND ŽUPA IN MEDIEVAL SERBIA

Župa was the basic administrative-territorial unit in medieval Serbia. As St. Novaković observed back in his time, it consisted of village settlements and at least one fortress (city). The relation between a village and župa is multifaceted and represents the part to whole relation. The paper examines these relations in legal and social terms, including borders within a župa and relations among its settlements. The paper draws on archival and diplomatic sources.

Душица ЖИВКОВИЋ

(Етнографски музеј Београд)

УПОТРЕБА КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ

У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОСТИ ЛОКАЛНЕ СЕОСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Савремено поимање баштине у јавном дискурсу, културном и научном контексту, али и у контексту туризма и привредног развоја, од XX века се проширило са тумачења селективно изабраног појединачног музејског предмета, уметничког садржаја или историјског споменика, као сведочанства колективног сећања, на урбане и руралне целине у њиховом природном окружењу и обухвата остваривање општег циља одрживог

развоја друштва, и то на нивоу заштите човекове околине и стварања новог савременог културног и економског пејзажа. У овом раду указујемо на могућност употребе културне баштине која се односи на рурално наслеђе, посматрано мање са аспекта баштињења традиције и саме заштите непокретног архитектонског, археолошког, споменичког, народног градитељства, етнолошког, културно-историјског, покретног музејског и нематеријалног наслеђа, више са циљем редефинисања система и модела очувања човекове околине и општег развоја локалних руралних средина, који шире подразумева управљање завичајном културном баштином и природним наслеђем у интегративном концепту одрживог развоја. Да би разјаснили ове друштвене промене, у овом случају, користили смо успешну праксу примењену за ревитализацију културног руралног наслеђа Старе планине и књажевачког краја, које је на најбољи начин препознато и плански и систематски обухваћено у склопу туристичке презентације локалне културне баштине и завичајне историје, а истовремено кроз конкретно уложене напоре и осмишљену институционализовану заједничку партнерску сарадњу у повезивању различитих локалних актера, допринело обогаћивању туристичке и привредне регионалне понуде ради стварања услова за бољи економски, еколошки, социјални и друштвени развој сеоског становништва у изузетно демографски угроженој и неразвијеној области.

Dušica ŽIVKOVIĆ

(Ethnographic Museum Belgrade)

**CULTURAL HERITAGE IN THE FUNCTION OF SUSTAINABILITY
OF THE LOCAL VILLAGE COMMUNITY**

Since the 20th century, the contemporary understanding of heritage in the public discourse and in the context of culture, science, tourism and economic development has been extended from the interpretation of a selectively chosen individual museum item, artistic content or a historical monument, as a testimony to collective memory – to urban and rural wholes in their natural environment. It includes the achievement of the joint objective of the sustainable development of society, at the level of environmental protection and the creation of a new contemporary cultural and economic landscape. The paper explores the possibility of exploiting rural cultural heritage, not so much from the aspect of fostering tradition and protecting immovable architectural, archaeological, monumental heritage, folk architecture, as well as ethnological, cultural-historical, movable museum and intangible heritage – as with the aim to redefine the systems and models of preserving the environment and to ensure general development of local rural environments. In a wider sense, this implies the management of local and natural heritage in the integrative concept of sustainable development. To explain these social changes, we have relied in this case on the successful practice applied to the revitalisation of the rural cultural heritage of Stara planina and the Knjaževac region, which has been recognised in the best way and covered by the tourist presentation of local cultural heritage and history in a planned and systematic way. At the same time, owing to concrete efforts and proper institutional partnership cooperation in linking different local actors, this has enriched the tourist and economic regional offer – for the purpose of creating conditions for better economic, ecological and social development of the rural population in the area which is exceptionally demographically vulnerable and undeveloped.

Др Жарко ЛЕКОВИЋ

(Историјски институт Универзитета Црне Горе, Подгорица)

ПОЛОЖАЈ ЖЕНЕ У СЕЛИМА ДУРМИТОРСКОГ КРАЈА (XVIII–XX ВИЈЕК)

Жене у дурмиторском крају у наведеном периоду налазиле су се у подређеном и неравноправном положају у односу на мушкарце и сусретале су се са ограничењима која су проистицала из патријархалног и традиционалног схватања улоге жене у породици и друштву. Улога жене је улога домаћице која подиже дјецу, обавља кућне послове. Због изражене жеље да се роди мушко дијете, од самог рођења је васпитавана и припремана за „женске послове“, потискивана у страну, држана даље од значајних мјеста, улога, од слободног и јавног живота. Повлаштен положај у породици давао се мушком дјетету. Очекивало се да буде скромна, послушна, трпељива, пожртвована, након ступања у брак посвећена и потчињена мужу, касније подређена дјечи. Међутим, у дурмиторским селима била је изражена појава да су жене жељеле да превазиђу ове традиционалне улоге ангажујући се у областима које су сматране типично мушким, гдје су могле да се потврде, докажу и да промјене неке устаљене норме. Са развојем варошица почињу да раде ван куће као учитељице, болничарке, продавачице. Касније, све више траже учешће у областима културе, образовања, политике. Траже право на рад и једнака права у раду. Иако је у савременом друштву остварен напредак у еманципацији жена, остало је много простора за рад на побољшању њеног још увијек подређеног положаја. Неопходно је разбити традиционална схватања која су главна препрека успјешности жене у друштвеном животу.

Dr. Sc. Žarko LEKOVIĆ

(Institute of History, University of Montenegro, Podgorica)

POSITION OF A WOMAN IN VILLAGES OF THE DURMITOR AREA (XVIII–XX CENTURIES)

Women in the Durmitor area of the 18–20th centuries were in a subordinate and unequal position compared to men. They faced limitations arising from the patriarchal and traditional understanding of the role of a woman in the family and society. The woman's role is that of a housewife raising children and doing the household chores. Due to the pronounced wish for a male child to be born, from her very birth a girl is reared and prepared for "female jobs". She was suppressed, kept away from important places, roles, free and public life. A privileged position in a family was given to a male child. A female person was expected to be modest, obedient, patient, sacrificial, devoted and subjugated to her husband after entering into marriage, and later subordinate to children. However, women in Durmitor villages manifestly wished to overcome these traditional roles by engaging in fields considered typically male, where they could affirm and prove themselves, and change some fixed norms. With the development of small towns, they began to work outside their homes as teachers, nurses, sellers. Later, they increasingly sought their participation in culture, education, politics. They claimed their right to work and equal labour rights. Though progress has been made in the emancipation of women in contemporary society, there is still a lot of room left for the improvement of a woman's still subordinate position. Traditional notions that are the main obstacles to a woman's success in contemporary society must be done away with.

Др Милина ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ

(Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАДСКО СЕЛО – КОНТИНУИТЕТ И ПРОМЕНЕ

Постојање насеља која данас чине околину Београда могуће је пратити од средине 19. века. Крајем 19. и почетком 20. века урађено је целовито истраживање тадашње београдске околине, а резултати су објављени у едицији Српског етнографског зборника. Познато је да су градови и њихова околина увек и свуда људима привлачни за насељавање. Повећање броја становника, посебно у селима која окружују град, временом доводи до промене физиономије простора, а затим, привредне, економске, етничке и културне слике залеђа.

Прошлост насеља београдске околине могуће је пратити кроз неколико фаза од којих је свака имала својих специфичности у погледу друштвеног развоја. Историјске околности су допринеле томе да је данас могуће говорити о посебном менталитету становника београдске околине, али и посебностима привредног, економског и културног развоја као резултата првенствено миграционих кретања и мешања становништва досељеног из различитих области Балканског полуострва. Сударом психофизичких супротности и разноврсних навика на простору београдске околине у дугом и готово непрекидном процесу насељавања, вршило се изједначавање различитих културних и биолошких особина староседелачког и придошлог становништва. Акултурацијски процеси који су обележили 20. век створили су претпоставку усвајања прво градских тековина, а са развојем различитих облика комуникације и образовања присвајање тековина других култура и цивилизација што се одразило прво у сфери материјалног, а потом и духовног стварања код сеоског становништва у београдској околини.

У саопштењу ће се указати на историјски пут формирања београдске околине од средине 19. века до нашег времена.

Dr. Sc. Milina IVANOVIĆ BARIŠIĆ

(Ethnographic Institute, SASA)

BELGRADE VILLAGE – CONTINUITY AND CHANGES

The settlements constituting the present-day environs of Belgrade may be dated back to the mid-19th century. In the late 19th and early 20th centuries, a comprehensive research into the then Belgrade environs was conducted. The results were published in the Serbian Ethnographic Annals. It is known that cities and their environs have always and everywhere been attractive for settlement. A rise in the population, particularly in villages surrounding a city, in time brings about a change in the spatial physiognomy, as well as changes in the economic, ethnic and cultural picture of the hinterland.

The past of the settlements in the Belgrade environs may be observed through several phases, each with its own specificities in terms of social development. Owing to historical circumstances, it is possible to speak today about a special mentality of inhabitants of the Belgrade environs, and about the idiosyncrasies of economic and cultural development resulting primarily from migrations and mixing of the population settled from different parts of the Balkan peninsula. The clash of psychophysical contrasts and various habits in the Balkan environs, including the long and almost incessant settlement process, led to the equalisation of different cultural and biological traits of the native population and new-comers. The acculturation processes that marked the 20th century created the assumption for the adoption first of urban achievements, and with the development of various forms of communications

апстракти / abstracts

and education – the achievements of other cultures and civilisations. This reflected first on the material sphere and then on spiritual creation among the rural population in the Belgrade environs. The paper will elaborate on the historical course of the development of the Belgrade environs from the mid-19th century to date.

Др Гордан БОЈКОВИЋ

(Институт за српску културу, Лепосавић)

СЕЛА У ЗЕМЉИ БРАНИЧЕВО

Рад се, на основу дипломатичке грађе и турских пописа, бави сеоским насељима *земље* Браничево. Испитује се континуитет и дисконтинуитет ових насеља. Прерастање једног броја села у тргове са развојем привреде. Рад разматра мрежу насеља и мрежу путева, односа *централних места* и сеоских насеља у привредном погледу.

Dr. Sc. Gordan BOJKOVIĆ

(Institute for Serbian Culture, Leposavić)

VILLAGES IN THE BRANIČEVO LAND

Based on diplomatic sources and Turkish censuses, the paper deals with village settlements of the Braničevo *land*. It examines their continuity and discontinuity, including a rise of a number of villages into urban squares owing to economic development. The paper explores the network of settlements and roads, and the relation between *central places* and village settlements in economic terms.

Проф. др Сузана РАЈИЋ

(Филозофски факултет Београд)

ПОРЕСКО ОПТЕРЕЋЕЊЕ СРПСКОГ СЕЉАКА НА ИЗМАКУ 19. ВЕКА

Рад ће се бавити анализом узрока и последица благе и толерантне пореске политике државе према најмногобројнијем делу друштва, сељаштву. Са трендом ниског пореског оптерећења, започетим осамдесетих година 19. века, наставало се из политичких обзира странака и владара према броју и снази сељака, посебно у изборном процесу и пошто је гласање постало тајно и непосредно. Од 1889. год. због ниског цензуса, активним бирачким правом располагали су малтене сви пунолетни мушкарци који су плаћали петнаестак динара на име непосредног пореза (1889). Бирача је било око пола милиона. Због тога су порези све више пребацивани са директних или непосредних на индиректне или посредне, које је плаћало малобројно становништво градова. Осим политичких, било је и других обзира који су се тицали изузетно ситних сељачких поседа, пренасељености, те екстензивне обраде земљишта. Број становника је на годишњем нивоу растао за око тридесет хиљада. Брзи раст становништва није праћен порастом обрадивих земљишта, а површина парцела се увећањем породица смањивала. На крају 19. века 17% до 20% становника живело је у изузетно тешким условима, па је држава морала да расходује тзв. дужни порез из ранијих година, јер се није могао наплатити.

Prof. Dr. Sc. Suzana RAIĆ

(Faculty of Philosophy Belgrade)

TAX BURDEN ON THE SERBIAN VILLAGE AT THE CLOSE OF THE 19TH CENTURY

The paper analyses the causes and consequences of the government's mild and tolerant tax policy towards the most numerous segment of society – the peasantry. The trend of a low tax burden, initiated in the 1880s, continued out of consideration of parties and rulers for the number and strength of peasants, particularly in election processes as voting became secret and direct. From 1889, due to the low census, almost all men of age who paid around fifteen dinars for direct tax (1889) had an active voting right. There were around a half a million of voters. Taxes were therefore increasingly shifted from direct to indirect, paid by the scarce population of cities. Apart from political, there were other considerations regarding exceptionally small peasants' estates, overpopulation and extensive farming. The number of inhabitants was rising by around 30,000 annually. The rapid rise in the population was not accompanied with a rise in arable plots, whereas the surface of plots decreased with the enlargement of families. In the late 19th century, 17%–20% of inhabitants lived in exceptionally difficult conditions, which is why the state had to write off the tax outstanding from earlier years as it could not be collected.

Dr Sc. Miklos CSERI

(Hungarian Open Air Museum, Szentendre, Hungary)

**THE ROLE OF OPEN AIR MUSEUMS IN SUSTAINING AND OPERATING *IN SITU*
FOLK MONUMENTS AND IN DEFINING THEIR NEW FUNCTIONS IN HUNGARY**

It was the 1949 National Heritage Act that enabled folk architectural objects to enjoy monument protection for the first time in Hungary. Formerly only the so-called architectural monuments of 'high' art such as fortresses, castles, churches, bourgeois houses etc. were under special protection. As a consequence of this heritage act, tens of thousands of folk architectural objects were registered, surveyed, and their photos were taken and archived in about 3300 villages in Hungary in the 1950–60s. The great majority of these data are located in the archive of the Hungarian Open Air Museum. Unfortunately it has to be noted that a significant part of these monuments surveyed 40–50 years ago have been destroyed or transformed to date.

As a result of the 1949 Act, a special pyramid-shaped system of monument protection has evolved. The broadest part of the pyramid is formed by the 1500 listed and protected folk monuments, about 400 of which operate as *in situ* country house museums or memorial houses. The Hungarian heritage protection body updates this list from time to time, new items are incorporated and certain items are removed from the protection list. The middle narrowing part of the pyramid is made up by five regional skansens and 15 safeguarded sets of folk monuments. These monuments are partly *in situ* safeguarded streets or parts of a village or town, and partly belong to regional skansens constituted of buildings relocated by the skansen method. In Hungary regional skansens are located in Nyíregyháza Sósótó, Ópusztaszer, Szenna, Zalaegerszeg and Szombathely, consisting of 20–100 buildings each.

On the top of the heritage protection pyramid is the central open air museum in Hungary, the Hungarian Open Air Museum in Szentendre. Arranged in nine regional units, more than 350 authentically relocated and furnished buildings represent traditional folk architecture and the way of life in Hungary. It is the Gyula Forster National Centre for Cultural Heritage Management

анстракти / abstracts

that deals with safeguarding folk architectural monuments, while government offices have regulatory responsibilities (they include or remove an item from the historical monument list, or engage in other architectural procedures etc.). The Hungarian Open Air Museum is responsible for providing a scientific background, methodology training and coaching for professionals, so that they can operate *in situ* cultural monuments in the spirit of sustainable development.

In March 2015 I was appointed to be Ministerial Commissioner by the Culture Minister of Hungary, with the responsibilities of coordinating – under the aegis of the Hungarian Open Air Museum – the activities of *in situ* safeguarded monuments and those of country house museums. According to the concept worked out by myself, besides the Hungarian Association of Country House Museums that has operated as an NGO so far, an independent directorate is to be established in the Hungarian Open Air Museum, the responsibilities of which will be safeguarding, operating, sustaining and tendering folk architectural monuments, giving support – within an organised framework – to country house museums operated by different owners. The current cultural government seems to be ready to provide a substantial source of funds, apparently because according to the present cultural policy these existing country house museums mostly operating in small villages (under 500 people) are suitable for strengthening local identities, promoting traditions, supporting education and they are also an excellent scene for rural tourism.

In my talk I wish to present the structure and objectives of this system as well as the anticipated results in the form of a PPT presentation. Relating to the theme of the conference and in accordance with my discussion with Nikola Krstović, I would like to highlight the unique position of open air museums in terms of the survival, change or transformation of traditions. This responsibility significantly increases open air museums' influence and their importance in national culture politics, compared to the original objectives set at the time of their establishment.

Др Миклош ЧЕРИ

(Музеј на отвореном, Сентандреја, Мађарска)

УЛОГА МУЗЕЈА НА ОТВОРЕНОМ У ОДРЖАВАЊУ И РАДУ *IN SITU* НАРОДНИХ СПОМЕНИКА У ДЕФИНИСАЊУ ЊИХОВИХ НОВИХ ФУНКЦИЈА У МАЂАРСКОЈ

Закон о националном наслеђу из 1949. године увео је први пут заштиту народних архитектонских објеката у Мађарској. Раније су само тзв. архитектонски споменици „високе“ уметности, као што су тврђаве, замкови, цркве, племићке куће итд. уживали посебну заштиту. Захваљујући поменутом закону, десетине хиљада народних архитектонских објеката у око 3300 села регистровано је, испитано, фотографисано и архивирано током педесетих и шездесетих година у Мађарској. Велика већина тих података похрањена је у архиву Мађарског музеја на отвореном. Нажалост, знатан део тих споменика који су испитани пре 40–50 година до сада је уништен или измењен.

Као резултат Закона из 1949. године, створен је посебан пирамидалан систем заштите споменика. Најшири део пирамиде чини 1500 пописаних и заштићених народних споменика, од којих око 400 представљају *in situ* сеоске музеје или меморијалне домове. Мађарско тело за заштиту наслеђа ажурира тај списак с времена на време, додајући нове ставке и бришући друге. Средишњи уски део пирамиде чини пет регионалних музеја на отвореном и 15 заштићених група народних споменика. Ти споменици представљају делимично *in situ* заштићене улице или делове села или града, а делимично припадају регионалним музејима на отвореном које чине зграде премештене према методу који се примењује на такве музеје (метод *skansen*). Мађарски регионални музеји на отвореном налазе се у областима *Nyíregyháza Sósótó, Ópusztaszer, Szenna, Zalaegerszeg* и *Szombathely*, од којих се сваки састоји од 20–100 зграда.

На врху пирамиде заштите наслеђа налази се централни музеј на отвореном у Мађарској – Мађарски музеј на отвореном у Сентандреји. Организован у девет регионалних јединица, музеј садржи више од 350 аутентично премештених и опремљених зграда које представљају традиционалну народну архитектуру и начин живота у Мађарској. Национални центар за управљање културним наслеђем *Gyula Forster* задужен је за заштиту народних архитектонских споменика, док државне канцеларије имају регулаторна задужења (уносе или бришу ставке са списка историјских споменика или се баве другим процедурама у вези са архитектуром итд.). Мађарски музеј на отвореном обезбеђује научне информације, обуку из методологије и инструкције стручњацима, тако да они могу да управљају *in situ* културним споменицима у духу одрживог развоја.

У марту 2015. године, министар за културу Мађарске поставио ме је за повереника, са дужностима координације – под покровитељством Мађарског музеја на отвореном – активностима *in situ* заштићених споменика и сеоских музеја. Према концепту који сам сâм израдио, поред Мађарског удружења сеоских музеја које је до сада функционисало као невладина организација, при Мађарском музеју на отвореном биће успостављен независан директорат. Дужности тог директората биће чување, управљање, одржавање и брига о народним архитектонским споменицима, као и пружање подршке – у оквиру организоване мреже – сеоским музејима које воде различити власници. Садашње државно руководство у области културе изгледа да је спремно да обезбеди знатан износ средстава, вероватно зато што су – према постојећој културној политици, сеоски музеји који обично раде у малим селима (са мање од 500 становника) подесни за јачање локалних идентитета, промовисање традиције, пружање подршке образовању, те могу бити и одлично место за рурални туризам.

У мом излагању желим да представим структуру и циљеве овог система, као и предвиђене резултате у виду пауер-поинт презентације. Ослањајући се на тему конференције и сходно мом разговору са Николом Крстовићем, желим да истакнем јединствену позицију музеја на отвореном у смислу опстанка, измене или трансформације традиција. Та одговорност значајно повећава утицај музеја на отвореном и њихов значај у националној културној политици, у поређењу са изворним циљевима који су дефинисани у време њиховог оснивања.

Проф. др Михаи РАДАН

(Западни универзитет у Темишвару, Румунија)

КАРАШЕВСКА НАСЕЉА КРОЗ ВРЕМЕ.

ОД ТВРДОГ КОНЗЕРВАТИВИЗМА ДО НАГЛАШЕНЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈЕ

Рад се темељи на разним изворима почев од првих средњовековних записа о карашевским насељима (14. век) до многобројних етнографских, лингвистичких и историјских написа и научних радова о Карашевцима из раздобља од друге половине 19. века до данас, али и личних запажања из задњих пет деценија.

Предмет рада јесте анализа формирања и еволуције етничке свести карашевске енклаве током векова и расветљавање разних фактора и механизма који су деловали у правцу заштите и конзервације словенског етничког бића Карашеваца. На крају рада су анализирани најновији чиниоци који снажно делују у правцу искривљавања истинског етничког идентитета карашевске енклаве.

Prof. Dr. Sc. Mihai RADAN

(West University of Timisoara, Romania)

CARAȘOVA SETTLEMENTS THROUGH TIME.

FROM HARD CONSERVATISM TO PRONOUNCED LIBERALISATION

The paper is based on various sources, starting from the first medieval writings about Carașova settlements (14th century) to numerous ethnographic, linguistic and historical writings and scientific works about the Carașoveni from the second half of the 19th century to date, including similar observations in the past five decades.

The paper analyses the formation and evolution of the ethnic consciousness of the Carașova enclave through centuries and illuminates various factors and mechanisms acting towards the protection and conservation of the Slavic ethnic being of the Carașoveni. Finally, the paper examines the latest factors that strongly work towards distorting the authentic ethnic identity of the Carașova enclave.

Др Александра ВУЛЕТИЋ

(Историјски институт Београд)

ИНДИВИДУА И КОЛЕКТИВ. УДОВА ЛИЦА И СТРУКТУРНА ДИНАМИКА

ПОРОДИЧНИХ ДОМАЋИНСТАВА У СРПСКОМ СЕОСКОМ ДРУШТВУ 19. ВЕКА

У раду се разматрају улога и статус удових лица у породичним домаћинствима на српском селу у 19. веку. Рад је писан на основу података из матичних књига, црквене/државне статистике, докумената из архива црквених судова, као и других релевантних извора и литературе. Пошли смо од становишта да је породично домаћинство на селу било не само биолошка већ и економска јединица. Релативно висока смртност радно способног становништва у 19. веку доводила је до поремећаја у функционисању породичних домаћинстава. Већина репродуктивно и радно способних удових лица је у кратком периоду по смрти супружника ступала у нове бракове. Православна црква дозвољава склапање три, а у изузетним случајевима и четвртог брака. С обзиром на високе стопе морталитета, број вишеструких удоваца/удовица који су писали молбе за склапање четвртог, па чак и петог брака, био је велики. Из њихових молби упућених конзисторијама сазнајемо доста о проблемима са којима су се суочавала удова лица и њихова домаћинства. Поред економског аспекта поновних бракова, размотрили смо и њихов утицај на усложњавање сродничке мреже у сеоском друштву.

Dr. Sc. Aleksandra VULETIĆ

(Institute of History Belgrade)

AN INDIVIDUAL AND COMMUNITY. WIDOWED PERSONS AND STRUCTURAL DYNAMICS OF FAMILY HOUSEHOLDS IN SERBIAN VILLAGE SOCIETY OF THE 19TH CENTURY

The paper examines the role and status of widowed persons in family households in the Serbian village in the 19th century. It relies on data from register books, church/state statistics, documents from church court archives, and other relevant sources and literature. We started from the viewpoint that a village family household was not only a biological, but also an economic unit. The relatively high mortality of the economically active population in the 19th century caused disturbances in the functioning of family households. The majority of widowed

persons with reproductive and work capacities entered into new marriages shortly after the death of their spouses. The Orthodox Church allowed three marriages and, in exceptional cases the fourth marriage as well. Given the high mortality rates, the number of multiple widowers/widows who filed the pleas to enter into the fourth, and even the fifth marriage, was high. Their pleas filed with consistories reveal a lot of information about the problems that widowed persons and their households faced. In addition to the economic aspect of new marriages, we also considered their impact on the increasing complexity of the kinship network in village society.

Проф. др Милош МИЛЕНКОВИЋ, Проф. др Данијел СИНАНИ

(Одељење за етнологију и антропологију, Филозофски факултет Универзитета у Београду)

ДА ЛИ МЕЃУНАРОДНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ ШТЕТЕ СРПСКОЈ СЕОСКОЈ КУЛТУРИ?

О МИТСКОМ И РЕАЛНОМ У САВРЕМЕНИМ ДЕБАТАМА О СУДБИНИ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА

У излагању се преиспитује теза, веома присутна у медијској јавности и научно-политичким дискурсима, о последицама међународних интеграција по губљење идентитета српског села и на њему наводно заснованог националног идентитета у целини. Ослањајући се на постојећа етнолошко-антрополошка истраживања трансформација културних идентитета у Србији и на анализу јавних политика, како међународних тако и домаћих, разматрају се популарни наративи о из међународне заједнице наметнутој стандардизацији различитих аспеката свакодневног живота, типичних за сеоску културу, као наводном извору губитка националног идентитета. Потом се анализа ставља у контекст парадигме очувања нематеријалног културног наслеђа и износе алтернативе антистандардизацијским наративима, као облику моралне панике, и нуде примери добрих пракси из савремене Србије. Емпиријска истраживања демантују страхове и панику, и указују на то, да се – тамо где су бројне могућности за истраживање, очување и заштиту нематеријалног културног наслеђа препознате и искоришћене – међународне интеграције заправо подстичу и одржавање старих и креирање нових идентитетских пракси на самом селу, од стране сеоског становништва, у самој локалној заједници и у њеном интересу. Тамо где су препознате и употребљене, међународне интеграције чувају српско село и његов идентитет, омогућавајући му да се мења у складу с потребама локалне заједнице а не да перпетуира архаичне културне праксе како би оправдало селу наметнуте стереотипе о аутентичности и старини, чија је једина сврха политичка инструментализација мита о селу као извору националног идентитета која самом сеоском становништву не доноси ништа осим још већег удаљавања од историје.

Prof. Dr. Sc. Miloš MILENKOVIĆ, Prof. Dr. Sc. Danijel SINANI

(Department for Ethnology and Anthropology, Faculty of Philosophy, Belgrade University)

IS INTERNATIONAL INTEGRATION DETRIMENTAL TO SERBIAN VILLAGE CULTURE?

ABOUT THE MYTHICAL AND THE REAL IN CONTEMPORARY DEBATES ABOUT THE DESTINY OF SERBIAN IDENTITY

The paper re-examines the thesis – widely present in the media and scientific-political discourses – that the international integration may result in the loss of identity of the Serbian village and thus overall, purportedly village-based national identity. Relying on ethnological-anthropological researches into the transformations of cultural identities in Serbia and the

analysis of public policies, both international and domestic, the paper examines popular narratives about the standardisation – imposed by the international community, of various aspects of everyday life, typical for village culture, as the alleged source of the loss of national identity. The analysis contextualises the paradigm of preserving intangible cultural heritage. Alternatives are given to anti-standardisation narratives, as a form of moral panic, and examples of good practices from contemporary Serbia are offered. Empirical researches refute fears and panic and indicate that – where numerous possibilities for researching, preserving and protecting intangible cultural heritage have been recognised and used – the international integration in fact encourages the maintenance of old and creation of new identity practices in the village, by the village population, in the local community and in its interest. In the segments where it is recognised and used, the international integration preserves the Serbian village and its identity. It enables the village to change, in accordance with needs of the local community, and not to perpetuate archaic cultural practices so as to justify stereotypes about authenticity and antiquity that are imposed upon the village. The only purpose of such practices is the political exploitation of the myth about the village as the source of national identity, which brings to the village population nothing apart from an even further shift from history.

Др Ана СТОЛИЋ

(Историјски институт Београд)

**ГРАЂАНКЕ И СЕЉАНКЕ: СТАВОВИ ПРЕДСТАВНИЦА ПОКРЕТА ЗА ЕМАНЦИПАЦИЈУ ЖЕНА
О ЖЕНАМА НА СЕЛУ ПОЧЕТКОМ 20. ВЕКА**

Тема обухвата анализу односа водећих представница покрета за еманципацију жена и првих феминисткиња у Краљевини Србији према женама са села, питању њиховог положаја и путевима за њихову еманципацију. С обзиром на социјалну структуру српског друштва у којој је сеоско становништво чинило већину националне популације, само на први поглед може изгледати контрадикторно то што сеоски друштвени слој, па самим тим и тежак економски, социјални и културни положај жена на селу, дуго нису били предмет интересовања предводница еманципаторских активности. Феминистичке еманципаторске идеје развиле су се у уском кругу српске грађанске елите који су крајем 19. и почетком 20. века чиниле супруге и кћерке политичара, професора, виших официра, лекара, богатих трговаца. Оне су у јавности наступале као представнице свих жена у земљи, док су у исто време настојале да потврде и репродукују погледе друштвеног слоја којем су припадале.

Dr. Sc. Ana STOLIĆ

(Institute of History Belgrade)

**CITY AND VILLAGE WOMEN: ATTITUDES OF REPRESENTATIVES OF THE MOVEMENT FOR
THE EMANCIPATION OF WOMEN TOWARDS VILLAGE WOMEN IN THE EARLY 20TH CENTURY**

The paper analyses the attitude of the leading representatives of the movement for the emancipation of women and the first feminists in the Kingdom of Serbia towards village women, their position and avenues for their emancipation. Given the social structure of Serbian society, with the village population making up the majority of the national population, it may seem contradictory only at first sight that the rural social stratum, and thus the difficult economic, social and cultural position of village women, were not for a long time in the focus

of interest of leaders of emancipatory activities. Feminist emancipatory ideas developed within a narrow circle of the Serbian civilian elite consisting of wives and daughters of politicians, professors, high-ranking officers, doctors, rich traders, in the late 19th and early 20th century. They acted in the public as representatives of all women in the country, while at the same time endeavouring to confirm and replicate the views of the social stratum that they belonged to.

Др Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ

(Историјски институт Београд)

СУЗБИЈАЊЕ ФИЛОКСЕРЕ У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

Филоксера (*Viteus vitifoliae*, *Phylloxera vastatrix*, *сушубуба*) је штеточина која је средином 19. века пренета из Америке у Европу. Од прве појаве у Француској и Великој Британији 1863. године, у року од две деценије, раширила се по читавом европском континенту. Србија је међу последњим европским државама у којима је регистрована ова појава. Први пут је забележена 1882. године у смедеревским виноградима, да би се у наредних десет година проширила уништивши винограде широм Србије. У циљу превенције и решавања проблема, Министарство народне привреде је установило *Сталну комисију за борбу противу филоксере*. Истовремено су изабрани и комесари за испитивање винограда у појединим крајевима, који су започели са радом већ 1883. године. Како је ширење заразе било поступно, у годинама које су следиле, сви виноградарски крајеви су слали редовне извештаје о стању винограда. Такође, све сумњиве појаве, сами власници или судови сеоских општина су пријављивали локалним властима.

Следећи пример других европских држава, Србија је прихватила као најефикаснију меру у борби против филоксере обнављање винограда на подлози америчке лозе. Стога се одмах приступило подизању расадника за производњу ове лозе. Први такав расадник је подигнут 1882. године у Смедереву. Даљи рад на унапређењу виноградарства био је омогућен захваљујући доношењу *Закона о унапређењу виноградарства* 1895. године. Иако је значајан део домаћих винограда до почетка 20. века уништен, са ширењем америчке подлоге, уследила је примена нових агротехничких мера, као и одабир сората грозђа у складу са производњом вина, што је водило ка модернизацији српског виноградарства и винарства.

Dr. Sc. Gordana GARIĆ PETROVIĆ

(Institute of History Belgrade)

SUPPRESSION OF PHYLLOXERA IN THE KINGDOM OF SERBIA

Phylloxera (*viteus vitifoliae*, *phylloxera vastatrix*) is a pest transferred from America to Europe in the mid-19th century. From its first appearance in France and Great Britain in 1863, it spread through the entire European continent within two decades.

Serbia was among the last European states where the pest was registered. It was recorded for the first time in 1882 in Smederevo vineyards. Over the following ten years, it spread so much that it destroyed vineyards across Serbia. To prevent and solve the problem, the Ministry of People's Economy established the *Standing Commission for the Struggle against Phylloxera*. Commissioners were selected to examine vineyards in some areas. They began to work already in 1883. Since the pest was spreading gradually, in the years that followed, all vineyard areas were sending regular reports about the situation in vineyards. Moreover, all suspicious phenomena were reported to the local authorities by owners or courts of village municipalities.

Drawing on the example of other European states, Serbia decided to renew vineyards on the basis of American vine, considering this the most efficient measure in the struggle against phylloxera. That is why it was immediately embarked on setting up nurseries for the American vine. The first such nursery was set up in 1882 in Smederevo. Further work on improving viticulture was enabled with the adoption of the *Law on Improving Viticulture* in 1895. Although a significant portion of domestic vineyards was destroyed until the start of the 20th century, the spreading of the American base induced the application of new agrotechnical measures, including the selection of types of grape in accordance with wine production, which led to the modernisation of Serbian viticulture and winemaking.

Доц. др Селим АСЛАНТАШ

(Јунус Емре Институт – Турски културни центар Београд)

БАЛКАНСКО СЕЛО И СЕЉАК У РАДОВИМА ХАЛИЛА ИНАЛЦИКА

Социо-економски положај балканског сељака током петстогодишње владавине Османског царства је једна од најмање обрађиваних тема. У позадини овог лежи недовољан број података о селу и сељаку. Поред тога, важан чинилац у свему овоме је и тај што су радови на овом пољу почели прилично касно. Сви радови настали у свету и у Турској посвећени разумевању социо-економског положаја балканског села и сељака, ако изузмемо пар њих, настали су у последњих 60–70 година. Темељ на овом пољу у Турској најпре је поставио Омер Лутфи Баркан својим опширним истраживањима. Међутим, далеко опсежнијим истраживањима, нови пут је отворио Халил Иналџик. У овом раду ћемо покушати да одговоримо на питања – који су то Иналџикови радови на тему балканског села и сељака, који значај носе ти радови, какав је утицај оставио на истраживачку литературу својим открићима до којих је дошао у свом раду, пажљиво разматрајући и критике упућене Иналџику.

Assoc. Prof. Dr. Sc. Selim ASLANTAŞ

(Yunus Emre Enstitüsü – Turkish Cultural Centre Belgrade)

THE BALKAN VILLAGE AND PEASANT IN WORKS OF HALİL İNALCIK

The socio-economic position of the Balkan peasant in the 500-year long rule of the Ottoman Empire is one of the least analysed topics. The underlying reason are insufficient data about the village and the peasant. Moreover, works in this field began to be published rather late. Apart from a few of them, all papers written in the world and Turkey and dedicated to the understanding of the socio-economic position of the Balkan village and the peasant, were created over the last 60–70 years. With his extensive researches, *Ömer Lütfi Barkan was the first to lay the foundations in this field in Turkey. However, Halil İnalçık paved a new path to a far more comprehensive research. By carefully analysing also the criticism aimed at İnalçık, this paper aims to answer the questions as to what works İnalçık has written about the Balkan village and the peasant, the importance of these works, and İnalçık's influence on research literature owing to his revelations.*

Др Срђан КАТИЋ

(Историјски институт Београд)

МАРТОЛОСИ У СЕЛИМА СМЕДЕРЕВСКОГ САНЦАКА

У историографији је делатност мартоласа ангажованих ван утврђења недовољно позната. То се пре свега односи на одреде рудничких мартоласа. У Смедеревском санџаку било их је неколико и њихов начин организовања служио је као пример у другим санџацима. У Смедеревском санџаку мартоласи су обезбеђивали и скеле, а били су укључени и у посебан систем заштите планинских области на североистоку данашње Србије. У раду ћемо указати на разлике и особености у организацији појединих мартоласких одреда. Бавићемо се и њиховом бројношћу, распоредом по областима, дужностима и привилегијама, наоружањем, као и статусом који су имали у срединама из којих су потицали.

Dr. Sc. Srđan KATIĆ

(Institute of History Belgrade)

THE MARTOLOS IN VILLAGES OF THE SMEDEREVO SANJAK

The activity of the *martolos* engaged outside fortifications is insufficiently known in historiography. This relates primarily to *martolos* units engaged in mines. There were several of them in the Smederevo sanjak and their manner of organisation served as an example for other sanjaks. In the Smederevo sanjak, the *martolos* also secured ferries, and were involved in the special system of protection of mountainous areas in the north-east of present-day Serbia. The paper highlights differences and specific features of the organisation of individual *martolos* units. It elaborates on their numbers, deployment by areas, duties and privileges, as well as on the armament and their status in their places of origin.

Потпуковник др Миљан МИЛКИЋ

(Институт за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије)

АНГАЖОВАЊЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ НА ПОЉОПРИВРЕДНИМ РАДОВИМА 1914. И 1915. ГОДИНЕ

Недостатак радне снаге за обављање пољопривредних радова због почетка Првог светског рата и мобилисања радно способног становништва, био је проблем у свим европским државама. Краљевина Србија је као претежно пољопривредна земља имала посебан интерес да у ратним условима прикупљањем пољопривредних производа обезбеди довољно хране за становништво и војску. Аутор анализира учешће припадника српске војске у обављању пољопривредних послова током ратних година пре повлачења војске из Србије. Српске војне власти издавале су одговарајућа наређење за ангажовање војске на помоћи сеоском становништву. Средином августа 1914. војска је била ангажована око вршидбе, током јула 1915. војска је у различитим крајевима Србије била ангажована на косидби, а у октобру 1915. војска је помагала у скупљању шљива. Ангажовање војника на пољопривредним пословима било је праћено различитим проблемима и карактеристичним ситуацијама. Сликовит пример представља наређење према којем је требало помагати у скупљању шљива само оним домаћинима који су намеравали да шљиве суше или праве пекмез, али не и онима који су имали намеру да пеку ракију. Рад је писан на основу необјављене архивске грађе из Војног архива у Београду, објављених нормативних докумената војне провенијенције и литературе.

LtCol. Dr. Sc. Miljan MILKIĆ

(Strategic Research Institute, Ministry of Defence of the Republic of Serbia)

ENGAGEMENT OF THE SERBIAN ARMY IN AGRICULTURAL WORKS IN 1914 AND 1915

Due to the start of World War I and mobilisation of the economically active population, all European states faced the lack of labour force for agricultural works. Being a generally agricultural country, the Kingdom of Serbia was particularly interested in providing enough food for its population and army in war conditions by collecting agricultural products. The author analyses the participation of members of the Serbian army in agricultural works during the war years before the army's withdrawal from Serbia. Serbian military authorities were issuing orders to engage the army in helping the rural population. In mid-August 1914, the army was engaged in threshing. In July 1915, it was engaged in haymaking in various parts of Serbia, and in October 1915 it helped in the collection of plums. The engagement of soldiers in agricultural works was accompanied by different problems and characteristic situations. An illustrative example, concerning the collection of plums, is the order to help only those hosts who intended to dry plums or make jam, and not those who intended to make plum brandy. The paper relies on unpublished archival records from the Military Archive in Belgrade, published normative military sources and literature.

Др Милош МАТИЋ

(Етнографски музеј у Београду)

ТРАДИЦИОНАЛНО СЕЛО КАО ХАБИТУС МОДЕРНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Економска антропологија полази од постулата неодвојивости културе и економије, то јест од тога да је економско понашање човека саставни део културе, а не засебан процес. Самим тим може да се постулира одређеност економског понашања културом. У овом раду усредсређујемо се на поједине кључне факторе културе сељаштва у Србији и њихово условљавање модерног економског понашања. Полази се од постојања рецидива традиционалне културе и начина контекстуализације економије у традиционалној култури, а потом се разматрају паралелно негативни и позитивни утицаји културе у савременим економским подухватима. Рад се заснива на ранијим истраживањима и објављеним резултатима, али и на новијим истраживањима економског понашања предузетника и њиховог грађења економског хабитуса у парадигми културе сељаштва. У том дискурсу разматрају се предности и недостаци традиционалној начина мишљења, формираног у сељаштву, у развоју села у Србији.

Dr. Sc. Miloš MATIĆ

(Ethnographic Museum Belgrade)

TRADITIONAL VILLAGE AS A HABITUS OF MODERN ECONOMY

Economic anthropology starts from the postulate of the inseparability of culture and economy, i.e. economic behaviour of man is an inextricable part of culture and not a separate process. It is therefore possible to postulate that culture determines economic behaviour. The paper focuses on individual key factors of peasant culture in Serbia and their conditioning of modern economic behaviour. It first elaborates on the remnants of traditionalist culture and the manner of contextualising economy in traditionalist culture, and then concurrently analyses negative

and positive influences of culture in contemporary economic endeavours. The paper draws on earlier researches and published results, including more recent researches into the economic behaviour of entrepreneurs and their construction of economic habitus within the paradigm of peasant culture. Such discourse weighs up the pros and cons of the traditionalist way of thinking, formed among the peasantry, in the context of village development in Serbia.

Снежана ШАПОЊИЋ-АШАНИН

(Народни музеј Чачак)

СЕЛО – ГРАД – ЗАЧАРАНИ КРУГ

Одувек је миграција становништва на релацији село–град била присутна, али никада као након Другог светског рата. То је период у коме се значајно променила демографска слика Србије. Опустела села, затворене школе, затворене амбуланте, поште и беспомоћна старачка домаћинства резултат су потраге становништва за „лепшим“ животом у граду. Седамдесете године прошлог века су биле године које су највише „обећавале“ и тада је одлив сеоског живља био најприсутнији. Остала су угашена породична огњишта, запустели амбари и салаши, закоровљена прадедовска имања.

Распадом Југославије и сазнањем да је наша домовина поново Србија, долази до јачања националне свести и сагледавања друштвене и привредне ситуације на нови и другачији начин. На самом почетку новог миленијума најхрабрији појединци су се осмелили и вратили на своја имања како би на њима започели сопствене бизнисе. Многи су у том послу успели и за њих се не може рећи да су сељаци, већ предузетници. Има и оних које је градска беспарица и незапосленост натерала да се врате на дедовину како би себи и својој породици обезбедили основне услове за живот.

Snežana ŠAPONJIĆ-AŠANIN

(National Museum Čačak)

VILLAGE – CITY – VICIOUS CIRCLE

Though always present, village–city migrations became unprecedented after World War II. It is then that Serbia's demographic picture changed significantly. The search for a “nicer” life in the city resulted in deserted villages, closed schools, clinics and post offices, as well as destitute old people's households. The 1970s “promised” the most and saw the highest outflow of the rural population. What remained were extinguished family hearths, derelict barns and farms, great grandfathers' estates grown in weeds.

The disintegration of Yugoslavia and the knowledge that Serbia was again our homeland led to the strengthening of national consciousness and the perception of the social and economic situation in a novel and different way. At the very onset of the new millennium, the bravest individuals plucked up courage and returned to their estates to start their own business. Many have succeeded and, as such, cannot be considered peasants, but entrepreneurs. There are also those whom the urban privation and unemployment forced to return to their ancestors' estates in order to provide themselves and their families with basic life conditions.

Снежана ТОМИЋ

(Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)

**ТРАДИЦИОНАЛНИ ПРЕХРАМБЕНИ ПРОИЗВОДИ У ЗЛАТИБОРСКИМ СЕЛИМА
– ОД ЕЛЕМЕНТАРНОГ ДО ЕКСКЛУЗИВНОГ**

У саопштењу ће бити представљени традиционални прехранбени производи у златиборским селима као део културе исхране, на које су се одражавале географске и климатске специфичности средине, локални ресурси, начини њиховог припремања, и постојање одређених укуса. На примеру појединих традиционалних прехранбених производа: кајмака, сира, пршуте, сланине, чварака, проје, и неких других производа који данас представљају специјалитете у домену гастрономије, пажња ће бити усмерена на специфичност ових производа, и на разлике посматране у контексту њихове употребе у исхрани, која се временом мењала. У том смислу биће анализирана њихова употреба у прошлости, која се углавном заснивала на елементарном задовољењу потреба за храном, као и употреба ових прехранбених производа данас, када они представљају престижне прехранбене намирнице са карактеристичним особеностима поднебља у којима се производе.

Snežana TOMIĆ

(Open-Air Museum “Staro selo” Sirogojno)

**TRADITIONAL FOOD PRODUCTS IN ZLATIBOR VILLAGES
– FROM ELEMENTARY TO EXCLUSIVE**

The paper will focus on traditional food products in Zlatibor villages as part of food culture, which have been influenced by geographic and climate specificities of the environment, local resources, the manner of preparation and specific tastes. On the example of individual traditional food products: *kaymak*, cheese, *prosciutto*, *hem*, *čvarci*, *proja* and other products that are considered today gastronomical specialties, an emphasis will be placed on the specificity of these products and the differences in the context of their use in diet, which has been changing over time. In this regard, the analysis will centre on their consumption in the past, which mainly implied the basic satisfaction of needs for food. It will also concern their consumption today as they represent prestigious food products with characteristic features of the region where they are produced.

Assoc. Prof. Dr. Sc. Veselka TONČEVA

(Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum – Bulgarian Academy of Sciences)

GORANI VILLAGES IN ALBANIA – CONTINUITY IN TRADITION AND CONTEMPORARY LIFE

Gora is the area between the mountains of Šara, Korab and Koritnik, in the territory of present-day Kosovo (19 villages), Albania (nine villages) and two villages in the present-day Republic of Macedonia (Urvič and Jelovanje). The paper presents villages of the Albanian part of Gora (Kukska Gora) and gives a brief outline of their history, tradition and contemporary situation. After the Balkan Wars, Gora was first a Serbian territory and later fell under Bulgarian and Austro-Hungarian rule. In 1925, the state border between the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes and Albania was finally established, and the area was divided between the two states. Today, inhabitants of the Albanian part of Gora affiliate themselves as the “Gorani”, which is an expression of local identity.

Based on folklore materials collected in field researches in the villages of Boje and Šiřavac, Gorani villages in Albania will be presented – through the history of the region, evolution of tradition after the end of Enver Hoxha's regime (the early 1990s) and today – more than 25 years after the democratic changes in Albania. The Gorani are traditionally guest workers. Their mobility has assumed modern dimensions today, but does not reflect on traditional rituals passed from one generation to another, to date. St George's Day and marriages are organised in accordance with the preserved Gorani calendar family rituals. The Gorani villages in Albania are typically Balkan ones – with the preserved language and traditional culture, but they also inevitably change under the influence of a number of contemporary social, demographic and other factors.

Доц. др Веселка ТОНЧЕВА

(Институт за етнологију и фолклористику, Етнографски музеј, Бугарска академија наука)

ГОРАНСКА СЕЛА У АЛБАНИЈИ – КОНТИНУИТЕТ У ТРАДИЦИЈИ И САВРЕМЕНОМ ЖИВОТУ

Гора је област која се налази између планина Шаре, Кораба и Коритника, на територији данашњег Косова (19 села), Албаније (9 села) и 2 села у данашњој Републици Македонији (Урвић и Јеловање). У раду ће бити представљена села албанског дела Горе (Кукска Гора) и укратко њихова историја, традиција и савремено стање.

После балканских ратова, као територија, Гора је првобитно била српска, а касније, под бугарском и под аустроугарском управом. Године 1925. коначно је утврђена државна граница између Краљевине СХС и Албаније чиме је област подељена између две државе. Данас се становници албанског дела Горе опредељују као „горанци“, што је израз локалног идентитета. На основу фолклорних материјала прикупљених теренским истраживањима у селима Боје и Шишавац биће представљена горанска села у Албанији – кроз историју региона, функционисање традиције после окончања режима Енвера Хоџе (почетком 90-их година 20. века) и данас – више од 25 година после демократских промена у Албанији. Горанци су традиционално печалбари и та мобилност и данас има своје модерне димензије али се не одражава на традиционалне обреде који се преносе с колена на колена и живе и данас. Ђурђевдан и свадбе су у складу са сачуваним календарским породичним обредима Горанаца. Горанска села у Албанији су типично балканска – са сачуваним језиком и традиционалном културом, али се и она неизбежно мењају под утицајем низа савремених социјалних, демографских и других чинилаца.

Др Бојана БОГДАНОВИЋ

(Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)

КОМЕРЦИЈАЛИЗАЦИЈА ТРАДИЦИЈЕ И ПРОЦЕС ЕМАНЦИПАЦИЈЕ СЕОСКЕ ЖЕНЕ

– пример модне продукције „Сирогојно стил-а“

Рад ревидира процес комерцијализације традиције на примеру модне продукције „Сирогојно стил-а“ која је користећи сегменте традиционалног тезауруса створила визуелни идентитет препознатљив на домаћем и иностраном тржишту у другој половини прошлог века. Поред тога што је проузроковало привредни развој целог места, покретање ораганизоване производње ручно рађених одевних предмета од вуне, у коју је укључено преко 2.000 златиборских плетилца, имплицирало је и промену стереотипних социо-породичних односа у овој области. Раст производње и дистрибуција „hand made“ трикотаже

пружила је сеоским женама, до тада искључиво везаних за породична домаћинства и без личних примања, могућност остварења сопствене зараде, чиме се традиционална слика о улози жене како у породици тако и у широј друштвеној заједници променила. Еманципација сеоске жене одвијала се у више праваца и на више нивоа друштвених и породичних односа. Промена статуса запослене сеоске жене у породици и широј друштвеној заједници биће илустрована подацима добијеним из теренских истраживања које је ауторка рада спровела 2006. године.

Dr. Sc. Bojana BOGDANOVIĆ

(Open-Air Museum "Staro selo" Sirogojno)

COMMERCIALISATION OF TRADITION AND EMANCIPATION OF A VILLAGE WOMAN

– An example of *Sirogojno style* fashion production

The paper examines the commercialisation of tradition on the example of the "Sirogojno style" fashion production which – using segments of the traditional thesaurus, created a visual identity recognisable in the domestic and international markets in the second half of the 20th century. The launching of organised production of hand-made woollen garments, involving over 2000 knitters from Zlatibor, has not only triggered the economic development of the entire place, but has also implied a change in stereotypical social-family relations in the field. A rise in production and the distribution of hand-made knitwear has offered the village women – who were, before that, exclusively tied to their family households and had no personal income – the possibility to earn on their own. This has changed the traditional picture of the role of a woman both in a family and the wider social community. The emancipation of a village woman has taken several directions and implies several levels of social and family relations. A change in the status of an employed village woman in a family and the wider social community will be illustrated with data from field researches conducted by the author in 2006.

Др Ксенија БУЊАК

(Технички универзитет, Минхен, Немачка)

ТРАДИЦИОНАЛНО СРПСКО СЕЛО – ОД ЕКОЛОГИЈЕ КА ЕКОЛОГИЈИ

Архитектонска јавност првенствено је била усмерена ка идејама одрживог развоја – активности усмерене ка дугорочном планирању које за циљ има омогућавање истих животних услова будућим генерацијама. Чини се да је у дугорочном планирању будућности заборављена прошлост заједно са принципима којих су се архитекте придржавале како би изграђену средину што више приближиле природној. Опште је познато да је традиционална архитектура пратила локалне услове и стварала у складу са основним потребама корисника, поштујући природу и њене принципе и учећи из ње.

Наше време окарактерисано је поновним откривањем појмова и вредности везаних за екологију који су кроз историју архитектуре остајали на самој ивици естетске норме. Овај рад разматраће однос између савремене идеје еко-села и еколошки обојених дискурса са једне стране и несвесног еколошког живљења у изворним, традиционалним селима са друге. Данашње додавање префикса еколошки може се повезати са некада познатим и поштованим вредностима. Али, које је значење екологије данас у односу на прошлост и у контексту традиционалног српског села?

Dr. Sc. Ksenija BUNJAK

(Technical University, Munich, Germany)

TRADITIONAL SERBIAN VILLAGE – FROM ECOLOGY TOWARDS ECOLOGY

Architectural public opinion was primarily concerned with the ideas of sustainable development as an activity focused on long-term planning that aimed to ensure the same living conditions for the future generations. In the long-term planning of the future, the past was somehow forgotten – the principles that the architects used in the past in order to bring architecture closer to nature were put aside. It is common knowledge that traditional architecture followed local requirements and was created according to the basic users' needs respecting nature and its principles and learning from them.

Our time is characterized by the new discovery of the terms and values related to ecology that through architectural history stood on the very edge of the aesthetical norm. This paper will discuss the relations between the contemporary idea of eco-villages and ecologically determined discourses on one side, and the unconscious ecological lifestyle of original, traditional villages on the other. Adding prefix 'ecological' today can be related to the once known and cherished values. But, what does ecology mean today in comparison with the past and in the context of Serbian traditional villages?

Др Љубодраг П. РИСТИЋ

(Балканолошки институт САНУ)

СЛИКА СРПСКОГ СЕЛА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ 19. ВЕКА У БЕЛЕШКАМА СТРАНАЦА –САВРЕМЕНИКА

На Балкану је прва половина 19. века била обележена националним револуцијама и ослободилачким покретима чији је циљ био ослобађање од османске власти и стварање нових, националних држава. Истовремено, слабљење и могући распад Турске Царевине привлачили су пажњу и знатно ангажовање великих сила заинтересованих за ширење сопственог утицаја и присвајање појединих делова Турске. Да би могле ефикасно деловати, владе великих сила су морале имати поуздане информације које нису прикупљане само дипломатским каналима већ и анализама објављених путописно-мемоарских дела путника који, су све више, обилазили европске делове Турске.

Зависно од планираних циљева путовања и постављених задатака, образовања и интересовања путника и, наравно, од дужине њиховог боравка на Балкану, ови путници су, често у форми занимљиве литературе, остављали мање или више драгоцене информације како за европске дипломате тако и за европску јавност. Путујући кроз Кнежевину Србију прве половине 19. века, странци – путописци су обраћали пажњу на многе појединости: од квалитета путовања и преноћишта, до рудног или шумског богатства, од детаља из прошлости до разматрања политичке и међународне ситуације. У земљи каква је била аграрна, полузависна Србија, село и његово становништво чинили су одлучујући фактор ослобођења и привредног опстанка и напретка. Отуда су странци – путописци посебну пажњу посвећивали управо србијанском селу и његовом становништву потенцирајући два, по њима значајна, фактора: 1. сви руководећи људи српских устанака и потоњег државног успона потицали су из сеоске средине; 2. село Кнежевине Србије је било примитивно и неразвијено и споро је прихватало напредне западноевропске новине. Указивање на политичку и привредну заосталост Кнежевине Србије странци су, с једне стране, подсећали на недавну тешку прошлост српског народа

под турским јармом, и с друге, предвиђали јој напредак који је био условљен развојем слободне државе и и прихватањем модерних западноевропских утицаја.

Најзначајнији странци који су о Србији прве половине 19. века оставили драгоцену и корисна дела, најчешће заснована на импресијама и сазнањима са путовања су: Сипријен Робер, Бартоломео Куниберт, Боа ле Конт, Ами Буе, Ендру Арчибалд Пејтон, Абдолоним Убисини... Иако је први пут дошао у Србију у време када је почињала друга половина века, Феликс Каниц, је назобилазан у овим разматрањима.

Dr. Sc. Ljubodrag P. RISTIĆ

(Institute for Balkan Studies SASA)

PERCEPTION OF THE FIRST HALF OF XIX CENTURY SERBIAN VILLAGE IN ACCOUNTS OF FOREIGNERS OF THE TIME

The first half of XIX century Balkans was featured by national revolutions and liberation movements aimed at both liberation from Ottoman rule and establishment of new national states. Alongside these developments, decline and possible disintegration of the Turkish Empire attracted attention and considerable engagement of the Great Powers interested in spreading their own influence as well as in appropriation of certain parts of Turkey. In order to act efficiently, the Great Powers' governments had to acquire reliable information that they gathered not only through diplomatic channels but also by means of analyses of published works of travel and memoir literature written by travellers that evermore toured European parts of Turkey.

Depending on prearranged purposes and established goals of these travels, as well as on education and interests of travellers themselves and, of course, depending on length of their stay in Balkans these travellers recorded, often in the form of interesting literature, more or less precious information both European diplomats and European public were interested in. While traveling around the Principality of Serbia in the first half of XIX century, foreigners – travel writers paid their attention to many particularities: from quality of travel and accommodation to mineral or woodland occurrence, from details concerning the past to contemplation on political and international matters. In the country like agricultural and semi-independent Serbia was, villages and their inhabitants made crucial factor of its liberation, economic survival and prosperity. Thereof, these foreign itinerary writers rather paid their special attention to Serbian villages and population, emphasizing at the same time two factors, the important ones – according to them: (1) leaders of both Serbian uprisings and subsequent upswing of the state were of countrified origin; (2) villages of the Principality of Serbia were primitive and underdeveloped as well as slow to accept the advanced Western novelties. By indicating political and economic backwardness of the Principality of Serbia, foreigners reminded of hard history of the late years Serbian people experienced under Turkish yoke on one hand, and anticipated its advancement as conditioned by both development of free government and acceptance of modern West European influence.

The most important ones among foreigners making precious and useful accounts on XIX century Serbia, based mostly on their impressions and cognitions vested during their travels, are the following: Cyprien Robert, Barthélemy Sylvestre Cunibert, Charles Bois le Comte, Ami Boué, Andrew Archibald Paton, Abrolonyme Ubicini.... Notwithstanding that he visited Serbia for the first time in the beginning of the second half of the century Felix Kanitz could not be omitted in this review.

Сузана АНТИЋ

(Народни музеј Зајечар)

ДРУШТВЕНИ И ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ СЕЛА ЗВЕЗДАН У ТИМОЧКОЈ КРАЈИНИ

Грађа овог рада односи се на скуп појава и проблема под општим називом друштвени живот. Теренским истраживањем – сакупљањем података путем разговора и личног запажања, са једне стране и, концепцијом постављених циљева рада са друге, начин је да се сачува део културне историје села Звездан. Преко нивоа шире друштвене заједнице, породице, до појединца – могу се схватити везе између личног и општег и где је традиција, у добро упамћеним деловима, још увек живо заступљена.

Suzana ANTIĆ

(National Museum Zaječar)

SOCIAL AND FAMILY LIFE OF THE ZVEZDAN VILLAGE IN TIMOČKA KRAJINA

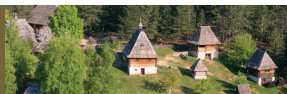
The paper analyses a set of phenomena and issues under the generic name of social life. A part of cultural history of the Zvezdan village may be preserved through field research – by collecting data obtained in interviews and through personal perception, on the one hand, and by defining work objectives, on the other hand. Links between the personal and the general may be understood through the levels of the wider social community, including the family up to an individual, which is where tradition, in its well-memorised segments, is still vibrant.

Др Недељко В. РАДОСАВЉЕВИЋ

(Историјски институт Београд)

СЕЧА РЕКА, ПРИМЕР ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СЕЛА

У раду ће бити указано на Сечу Реку, село карактеристично по успешном одрживом развоју и поред тога што не располаже важним ресурсима, попут великих водених токова, близине туристичких центара или индустријских погона. Иако се не налази на некој од виталних саобраћајница, попут магистралних путева или пруга, ово село је, захваљујући благовременој изградњи инфраструктуре (путеви, нисконапонске електричне мреже, школе, пошта...), али и развијеној пољопривредној делатности заснованој на дугој традицији задругарства, успело да опстане и сачува значајан део младе популације. Велике површине под засадима малине и купине довеле су до тога да воћарство буде основна привредна активност, а климатски услови за развој сточарства су такође веома добри. Поред тога, биће указано на значај културног наслеђа као могући потенцијал у даљем развоју села (црква брвнара из 1812, стара школа, задружни дом, кенотафи). Објашњен је и допринос државе у обликовању садашње ситуације како у Сечој Реци, тако и у уживком крају уопште.

Dr. Sc. Nedeljko V. RADOSAVLJEVIĆ

(Institute of History Belgrade)

SEČA REKA, AN EXAMPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A VILLAGE

The paper focuses on Seča Reka, a village displaying successful sustainable development despite its lack of important resources, such as large waterways, the vicinity of tourist centres or industrial plants. Although away from vital roads, such as highways or railways, owing to the timely construction of infrastructure (roads, low-voltage power networks, schools, post...) and a developed agricultural activity drawing on a long-lasting tradition of cooperatives, this village has persisted and has preserved a significant number of the young population. Owing to large raspberry and blueberry fields, fruit growing has become the core economic activity. The climate is highly conducive to cattle breeding as well. An emphasis is also placed on the importance of cultural heritage as a potential for further development of the village (the wooden church from 1812, old school, cooperative home, cenotaphs). In addition, an explanation is given as to the contribution of the state to shaping the current situation both in Seča Reka and the entire Užice region.

белешке / notes

учесници / participants

Сузана АНТИЋ, музејски саветник (Народни музеј Зајечар)
Suzana ANTIĆ, museum counselor (National museum Zaječar)

Доц. др Селим АСЛАНТАШ (Јунус Емре Институт – Турски културни центар Београд)
Assoc. Prof. dr. Selim ASLANTAŞ (Yunus Emre Enstitüsü – Turkish Cultural Centre Belgrade)

Др Бојана БОГДАНОВИЋ, виши кустос (Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)
Dr.Sc. Bojana BOGDANOVIĆ, senior curator (Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno)

Др Гордан БОЈКОВИЋ, истраживач сарадник (Институт за српску културу, Лепосавић)
Dr.Sc. Gordan BOJKOVIĆ, Research Assistant (Institute of Serbian Culture, Leposavić)

Др Ксенија БУЊАК, истраживач сарадник (Технички универзитет, Минхен, Немачка)
Dr.Sc. Ksenija BUNJAK, Research Assistant (Technical University, Munich, Germany)

Др Александра Вулетић, научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr.Sc. Aleksandra Vuletić, Research Associate (Institute of History Belgrade)

Др Гордана ГАРИЋ ПЕТРОВИЋ, истраживач сарадник (Историјски институт Београд)
Dr.Sc. Gordana GARIĆ PETROVIĆ, Research Assistant (Institute of History Belgrade)

Др Зигфрид ГРУБЕР, научни сарадник (Универзитет Карл Францен, Грац, Аустрија)
Dr. Sc. Siegfried GRUBER, Research Associate (Karl-Franzens-Universität Graz, Austria)

Проф. др Рајмонд ДЕТРЕЗ, редовни професор (Католички универзитет у Лувену, Универзитет у Генту, Белгија)
Prof. dr Raymond DETREZ, Full Professor (Catholic University of Leuven, University of Ghent, Belgium)

Душица ЖИВКОВИЋ, музејски саветник (Етнографски музеј Београд)
Dušica ŽIVKOVIĆ, museum counselor (Ethnographic Museum in Belgrade)

Др Милина ИВАНОВИЋ БАРИШИЋ, научни сарадник (Етнографски институт САНУ)
Dr. Sc. Milina IVANOVIĆ BARIŠIĆ, Research Associate (The Institute of Ethnography SASA)

Др Срђан КАТИЋ, виши научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Srdjan KATIĆ, Senior Research Associate (Institute of History Belgrade)

Др Никола КРСТОВИЋ, виши кустос (Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)
Dr. Sc. Nikola KRSTOVIĆ, senior curator (Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno)

Др Жарко ЛЕКОВИЋ, виши истраживач (Историјски институт Универзитета Црне Горе, Подгорица)
Dr. Sc. Žarko LEKOVIĆ, Research Associate (Institute of History, University of Montenegro, Podgorica)

Др Милош МАТИЋ, музејски саветник (Етнографски музеј у Београду)
Dr. Sc. Miloš MATIĆ, museum counselor (Ethnographic Museum in Belgrade)

Проф. др Милош МИЛЕНКОВИЋ, редовни професор (Филозофски факултет Универзитета у Београду)
Prof. Dr. Sc. Miloš MILENKOVIĆ, Full Professor (Faculty of Philosophy, University of Belgrade)

учесници / participants

Потпуковник др Миљан МИЛКИЋ, научни сарадник (Институт за стратешка истраживања Београд)
LtCol. Dr. Sc. Miljan MILKIĆ, Research Associate (Strategic Research Institute, Belgrade)

Др Бојана МИЉКОВИЋ КАТИЋ, виши научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Bojana MILJKOVIĆ KATIĆ, Senior Research Associate (Institute of History Belgrade)

Проф. др Синиша МИШИЋ, редовни професор (Филозофски факултет Универзитета у Београду)
Prof. Dr. Sc. Siniša MIŠIĆ, Full Professor (Faculty of Philosophy, University of Belgrade)

Др Владета ПЕТРОВИЋ, научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Vladeta PETROVIĆ, Research Associate (Institute of History Belgrade)

Др Радомир Ј. ПОПОВИЋ, виши научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Radomir J. POPOVIĆ, Senior Research Associate (Institute of History Belgrade)

Проф. др Михаи РАДАН, редовни професор (Западни универзитет у Тимишвару, Румунија)
Prof. Dr. Sc. Mihai RADAN, Full Professor (West University of Timisoara, Romania)

Др Драгана РАДОЈИЧИЋ, научни саветник (Етнографски институт САНУ)
Dr. Sc. Dragana RADOJČIĆ, Principal Research Fellow (The Institute of Ethnography SASA)

Др Недељко В. РАДОСАВЉЕВИЋ, научни саветник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Nedeljko V. RADOSAVLJEVIĆ, Principal Research Fellow (Institute of History Belgrade)

Проф. др Сузана РАЈИЋ, редовни професор (Филозофски факултет Универзитета у Београду)
Prof. Dr. Sc. Suzana RAJIĆ, Full Professor (Faculty of Philosophy, University of Belgrade)

Др Љубодраг П. РИСТИЋ, виши научни сарадник (Балканолошки институт САНУ, Београд)
Dr. Sc. Ljubodrag P. RISTIĆ, Senior Research Associate (Institute for Balkan Studies SASA)

Проф. др Данијел СИНАНИ, редовни професор (Филозофски факултет Универзитета у Београду)
Prof. Dr. Sc. Danijel SINANI, Full Professor (Faculty of Philosophy, University of Belgrade)

Др Ана СТОЛИЋ, виши научни сарадник (Историјски институт Београд)
Dr. Sc. Ana STOLIĆ, Senior Research Associate (Institute of History Belgrade)

Снежана ТОМИЋ, музејски саветник (Музеј на отвореном „Старо село“ Сирогојно)
Snežana TOMIĆ, museum counselor (Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno)

Доц. др Веселка ТОНЧЕВА, (Институт за етнологију и фолклористику, Етнографски музеј, Бугарска академија наука)
Assoc. Prof. dr. Veselka TONČEVA, (Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum – BAS)

Др Миклош ЧЕРИ (Музеј на отвореном, Сент Андреја, Мађарска)
Dr Sc. Miklos CSERI (Hungarian Open Air Museum, Szentendre, Hungary)

Снежана ШАПОЊИЋ–АШАНИН, музејски саветник (Народни музеј Чачак)
Snežana ŠAPONJIĆ-AŠANIN, museum counselor (National Museum Čačak)

обавештење / information

Обавештење

Седнице се одржавају у *Образовној радионици*.

Званични језици скупа су српски и енглески.

Време саопштења ограничено је на 15 минута, а време за дискусију на 5 минута.

Љубазно молимо учеснике скупа да радове (до 16 куцаних страна, односно један ауторски табак) предају најкасније до 01. новембра 2016. године.

За сва обавештења учесници скупа могу се обратити Историјском институту Београд (тел. 011.2638.418, istorinst@iib.ac.rs) или Музеју на отвореном „Старо Село“ Сирогојно (064.89.40.118, snezana.tomic@sirogojno.rs)

Information

The Sessions will be held at the *Educational workshop*.

The time for exposition is set to 15 minutes, and time for the discussion to 5 minutes.

We kindly ask the participants to submit the written text of their paper (up to sixteen typed pages), latest until 1st November 2016.

For all information, the participants can contact the Historical Institute Belgrade (+381.11.2638.418, istorinst@iib.ac.rs) and Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno (+381.64.89.40.118, snezana.tomic@sirogojno.rs).

Фотографија на корици:

АЕРОФОКУС (Јово Марјановић, Ненад Ралић)
Четири годишња доба: дронирање „Старог села“

Cover Photo:

AEROFOKUS (Jovo Marjanović, Nenad Ralić),
Four seasons: "Old Village" droning

Међународни научни скуп
International Scientific Conference

СЕЛО БАЛКАНА. КОНТИНУИТЕТИ И ПРОМЕНЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ
THE BALKAN VILLAGE. CONTINUITES AND CHANGES THROUGH HISTORY

апстракти / abstract proceedings

Издавачи/Publishers:

Историјски институт Београд / Institute of History Belgrade
Музеј на отвореном „Старо Село“ Сирогојно / Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno

За издаваче/For publishers:

др Срђан Рудић, Историјски институт Београд
Srđan Rudić, Ph.D, The Institute of History, Belgrade
Бранко Благојевић, Музеј на отвореном „Старо Село“ Сирогојно
Branko Blagojević, Open-Air Museum “Old Village” Sirogojno

Штампа/Printed by:

Сору Planet, Београд / Copy Planet, Belgrade

Тираж / Circulation: 50

*Штампање ове свеске апстраката финансијски је помогло
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Publishing of this abstract proceedings was supported by
Ministry of Education, Science and Technological Development of Republic of Serbia*

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.334.55(048)
323.153:316.75(048)
316.72(048)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Село Балкана. Континуитети и промене кроз историју (2016 ; Сирогојно)
Апстракти / Међународни научни скуп Село Балкана. Континуитети и промене кроз историју, 10-11.
јун 2016, Сирогојно, Република Србија ; [уредници Срђан Рудић, Бранко Благојевић] = Abstract
Proceedings / International Scientific Conference The Balkan Village. Continuites and Changes through History,
10th-11th June 2016, Sirogojno, Republic of Serbia ; [editors Srđan Rudić, Branko Blagojević]. - Београд =
Belgrade : Историјски институт = Institute of History ; Сирогојно = Sirogojno : Музеј на отвореном "Старо
Село" = Open-Air Museum "Old Village", 2016 (Београд : Сору Planet). - [44] стр. ; 24 cm Тираж 50. -
Учесници /Participants: стр. 39-40.

ISBN 978-86-7743-115-0 (ИИ)

а) Село - Историја - Апстракти б) Национални идентитет - Апстракти с) Културна добра - Апстракти

COBISS.SR-ID 223858956

